Europos LIETUVIS

Nr. 46 (1386) Londonas, 1977 m. lapkričio 29 d. XXXI metai

Nauji vėjai ar nauja klasta?

Tokiu pavadinimu straipsnį paskelbė LKB Kronika Nr. 27 apie Bažnyčios padėtį Lietuvoje. Ten rašoma:

„Neatidžiai stebint, atrodo, kad Lietuvos Katalikų Bažnyčioje pradėjo pūsti nauji vėjai. 1977 m. sausio mėnesį Religijų reikalų tarybos atstovas P. Makarcevas perspėjo Lietuvos partinius darbuotojus mandagiau traktuoti kunigus, o išvykdamas į Maskvą... yra išsitaręs apie valdžios politikos Bažnyčios atžvilgiu sušvelnėjimą.

Prieš Velykas Šiaulių miesto valdžia leido po 20 metų pertraukos šv. Petro ir Povilo bažnyčioje skambinti varpais.

1977 m. sausio pabaigoje arkivyskupo Jurgio Matulevičiaus jubiliejuje pagrindines pamaldas celebravo Kaišiadorių vyskupas — tremtinys V. Sladkevičius. Prieš keletą metų net registruoti kunigai šv. Mišias celebravo Marijampolės zakristijoje.

Kunigai daug kartų atvirai katekizuoja vaikus, o valdžia pasitenkina piniginėmis baudomis. Apie teismus, panašius į kun. Šeškevičiaus, kun. J. Zdebskio ir kun. Bubnio niekas nekalba ir netiki, kad jie šiuo metu galėtų įvykti.

Ką visa tai reiškia?

Gal tarybinė vyriausybė rodo gerą valią ir pradeda įgyvendinti tai, kas užrašyta TSRS Konstitucijoje ir įstatymuose, po kuo pasirašyta tarptautiniuose dokumentuose — Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Helsinkio Baigiamajame akte ir kt., kas buvo 30 metų skelbiama, bet nevykdoma?

Gal tai „nesavalaikių priemonių", iššaukiančių tikinčiųjų žmonių reakciją atšaukimas?

Gal tai visų kovojančių už žmogaus teises Lietuvoje, Tarybų Sąjungoje ir visame pasaulyje kuklus laimėjimas, nes tarybinė vyriausybė savo grubiomis administratyvinėmis priemonėmis gerokai save sukompromitavo visame pasaulyje ir pakenkė savo vykdomai užsienio politikai?

O gal tai eilinė tarybinės vyriausybės klasta prieš Europos šalių konferenciją Belgrade, kurioje tikrinama, kaip buvo vykdomi Helsinkio nutarimai?"

Straipsnyje sakoma, kad į šiuos klausimus atsakys netolima ateitis. Tačiau dabartiniai įvykiai rodą, kad Bažnyčios persekiojimo atslūgis esąs tiktai kompartijos taktinis manevras. Šis teigimas pailiustrojamas tokiais pavyzdžiais:

„Tarybinė vyriausybė rektarčiais leidžia atspausdinti katalikams reikalingų maldaknygių, nes žino, kad neleidžiant jų viešai pasigaminti, bus gaminamos pogrindyje. Pokario metais buvo pogrindyje pagaminta šimtai tūkstančių maldaknygių.

Katalikams leista atsispausdinti vieną kitą religinę knygą, kurios tikinčiųjų masių beveik nepasieka dėl mažo tiražo arba, kadangi jos skirtos kunigams, pvz., „Apeigynas", „Vatikano II Susirinkimo nutarimai" ir kt. Lietuvos katalikams valdžia leido gauti šv. Tėvo dovaną — lotyniškus brevijorius ir mišiolus. Tarybinė vyriausybė gerai supranta, kad šios knygos tikinčiųjų sąmoningumo nepakels, nes lotyniški tekstai padaro neįmanomą pilną šv. Mišių reformą.

Lietuvos katalikams neleidžiama išsispausdinti tokios religinės literatūros, kuri supažindintų tikinčiuosius su pagrindinėmis tikėjimo tiesomis. Pvz., per 30 pokario metų Lietuvos Katalikų Bažnyčios vadovybė nepajėgė išsiprašyti, kad tarybinė valdžia duotų leidimą išsispausdinti katekizmą. Katekizmas tarybinei valdžiai vaidenasi be galo pavojinga knyga, nes jis bus skaitomas vaikų ir moksleivių, kurie apie tikėjimą turi mieko nežinoti.

Tarybinė vyriausybė padidino stojančiųjų į Kunigų seminariją skaičių, tačiau tuo pačiu metu padidino ir pastangas dvasiniai luošinti klierikus. KGB pastangos verbuoti klierikus šnipais ir išdavikais pakankami rodo tarybinės vyriausybės „gerą valią" — būk kunigu, bet padėk ateistams griauti Bažnyčią! ...Kada nors Lietuvos kunigai parašys atsiminimus apie tai, kiek jiems kainavo atsispirti KGB pastangoms ir netapti Tautos ir Bažnyčios duobkasiais."

Pasirodo, kad dalis kunigų, įbauginti suvaržymų, nepajėgia susivokti naujoje situacijoje: bijo viešai katekizuoti vaikus, skambinti varpais, kalėdoti, leisti vaikams patarnauti mišioms, sakyti pamokslus laidotuvių metu ar per vakarines pamaldas.

Tikinčiųjų, ypač inteligentų, daugumą iki šiolei kausto baimė viešai praktikuoti tikėjimą, rmtai katalikiškai auklėti vaikus, nepataikauti melui ir prievartai.

Neabejotina, kad iš karto dingtų vyriausybės „gera valia", jei kunigai ir tikintieji rimtai sukrustų pagyvinti religinį gyvenimą. Tose parapijose, kur moksleiviai pradeda aktyviau lankyti bažnyčią, prasideda įvairiausi jų varginimai.

Dabartinėje Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtyje mes raginame visus kunigus ir tikinčiuosius išsivaduoti iš baimės ir kovoti už teisę laisvai tikėti ir gyventi."

Straipsnis baigiamas tokiu sakiniu:

„Dėkojame broliams išeivijoje už aktyvias pastangas padėti persekiojamai Lietuvos Bažnyčiai. Ypač dėkojame jauniems lietuviams, apie kurių pastangas padėti tautiečiams Tėvynėje dažnai girdime per radiją."

Pasaulyje

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

DRAUGIŠKUMO DEKLARACIJA

Lapkričio 12 d. Philadelphijoje, Pa., iškilmingai pasirašyta Lietuvos ir Ukrainos draugiškumo deklarcija. Ją pasirašė Vliko pirmininkas dr. K. Valiūnas ir Ukrainos prezidentas egzilyje M. Liwycki. Pasirašymo iškilmėse dalyvavo Vliko vicepirmininkas dr. B. Nemickas, valdybos narys A. Vedeokas, JAV Bendruomenės pirmininkas A. Gečys ir kiti vadovybės nariai: R. Česonis, A. Gailiušis, D. Muraškaitė ir A. Zerr.

Vėliau Vliko valdybos nariai ir JAV Bendruomenės vadovybės asmenys tarėsi dėl okup. Lietuvoje vykdomų suėmimų, jaunimo, veiklos suderinimo ir kitais reikalais. Po pasitarimo A. Zerr suruošė dalyviams vaišes. (ELTA)

MIRĖ GRUZIJOS PATRIARCHAS

Lapkričio 9 d. mirė visos Gruzijos katalikų patriarchas Dovydas V, sulaukęs 73 m. amžiaus. Palaidotas Tiflise. Apie patriarcho mirtį pranešė ortodoksų bažnyčios sinodas „Zaria Vostoka" laikraštyje.

ATEISTINĖ OLIMPIADA

Besiruošiant Maskvos olimpiadai 1980 metais, Latvijos mokyklos paskelbė ateistinius „olimpinius žaidimus", kuriuose 11-16 metų mokiniai turi lenktyniauti, atsakydami įvairius religinius klausimus. Šalia to, paruošiami kryžiažodžiai, į kuriuos įtraukiama antireliginė propaganda. Pvz. pateikima tokia apybraiža (clue): „Nuodėmių atleidimo ženklas, kurį bažnyčia teikia už pinigus tikintiesiems". Atsakymas turi būti — Atlaidai.

„Olimpiados" metu lenktyniaujančios grupės aprengiamos raguotų ir uodegotų velnių drabužiais. Laimėtojai apdovanojami.

MINISTRAS ĮSPĖJO

Britanijos užs. reik. ministras dr. Owen viešai įspėjo Darbo partiją saugotis eurokomunizmo, kurio putojantis paviršius taip patraukliai atrodo. Esą komunistai, prisidengę iš socialdemokratų pasiskolintu ir eurokomunizmo vardu pramintu apsiaustu, nori sumažinti Darbo partijos opoziciją komunizmui. Jis tiesiog paklausė: „Ar komunizmas Europoj nėra moderniškas Trojos arklys, siekiąs diktatūros ir totalitarizmo?"

Dr. Owen abejoja komunistų nuoširdumu, siekiant valdžios per balsavimo urnas. Jis nežino, kaip jie elgtųsi rinkimus laimėję. Taip pat neaišku, ar jie nesugrįžtų prie senosios sistemos, jei rinkimus pralaimėtų. Jis pataria tikriesiems socialdemokatams ne žavėtis naujuoju eurokomunizmu, bet stengtis jį patraukti į demokratinio socializmo pusę.

Baigdamas ministras pabrėžė, kad Sovietų S-ga džiaugiasi „artėjančia kapitalizmo krize", bet pamiršta, kad iš tikrųjų į krizę artėja ir komunizmas.

MIRĖ STACHANOVAS

Lapkričio 5d. Brežnevo ir kitų Politbiuro narių pasirašytame komunikate buvo pranešta, kad mirė garsusis A. Stachanovas (71 m.), 1936-1939 m. laikotarpyje sukūręs žinomąjį stachanoviečių judėjimą. Dirbdamas anglių kasyklose, kur vidutinė išdirbio norma buvo 7 tonos anglių, Stachanavas 1935 m. rugpiūčio 30-31 d. naktinėje pamainoje iškasė 102 tonas. Vėliau jis savo rekordą padidino iki 227 tonų. Stalinas apdovanojo Stachanovą įvairiais ordinais ir suteikė Socialistinio darbo didvyrio vardą. Šiuo metu stachanoviečių judėjimas nebeminimas.

PASIVIJO AMERIKĄ

Kaip praneša „Mokslas ir Technika" (Nr.10, Vilnius, 1977 m.), Vilniaus konditerijos fabrikas „Pergalė" pradėjo gaminti kramtomąją gumą. Fabriko vyr. mechanikas A. Juodkazis ir šaltkalvis R. Pranskus pritaikė irisų formavimo automatą šiam brangiam skanėstui gaminti. Pagaliau pasivyti kapitalistiniai Vakarai...

TOMAS VENCLOVA ROMOJE?

Lapkričio 25-27 d. d. Romoje įvyko II-sis tarptautinis Sacharovo apklausinėjimas, kuriame liudininkai davė parodymus apie žmogaus teisių pažeidinėjimą Sov. Sąjungoje ir Rytų Europoje. Akad. A. Sacharovas prašė, kad per apklausinėjimą būtų ištirta Lietuvoje suimto Viktoro Petkaus byla.

Tuo tikslu Amnesty International vicepirm. prof. Peter Reddaway (Londono uta) pakvietė į Romą Helsinkio susitarimų vykdymui Lietuvoje sekti komiteto narį Tomą Venclovą, dabar gyvenantį Los Angeles, JAV. Suimtasis V. Petkus buvo to paties komiteto narys. (Plačiau apie šį apklausinėjimą kitą savaitę).

JUNGTINIŲ TAUTŲ SUKAKTIS

Spalio 29 d. Washingtone buvo paminėta Jungtinių Tautų 32-oji sukaktis. Minėjimo šeimininkais buvo valstybės sekretorius ir ponia Cyrus Vance. Sukaktis buvo paminėta koncertu John F. Kennedy Centre ir iškilminga vakariene Washington Hilton viešbutyje. Iškilmėse, valstybės sekretoriaus ir ponios Vance kvietimu, dalyvavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai su žmonomis.

Koncerto simfoninį okestrą dirigavo Metislav Rostropovich. Jo metu atitinkamą kalbą pasakė valstybės sekretorius Cyrus Vance, primindamas Jungtinių Tautų organizacijos reikšmę politinėje plotmėje.

Iškilmingoje vakarienėje dalyvavo apie 1.500 svečių, kurių tarpe garbės svečiais buvo ir Baltijos valstybių atstovai su žmonomis.

Vakarienės metu visi diplomatinių misijų šefai bei svečiai buvo apdovanoti sidabriniais medaliais, atžyminčiais Jungt. Tautų organizacijos 32-ją sukaktį. (E)

KGB „GLOBOJA" SACHAROVĄ

Sovietų Mokslo Akademijos narys (nuo 1953 m.) dr. A. Sacharovas bandė per Akademijos narių susirinkimą įteikti pirmininkui dr. A. Aleksandrovui paklausimą apie politinius kalinius ir neseniai paskelbtąją amnestiją. Tačiau KGB žmonės laikė dr. Sacharovą apsėdę ir neleido jam pasijudinti, kol susirinkimas išsiskirstė. Paklausime buvo sąrašas 20-ies asmenų, kurie kalinami dėl kovos už žmogaus teises. Jų tarpe trys Helsinkio komisijos nariai.

Tą pačią dieną (lapkr. 15) Leningrade 30 disidentų pasiuntė vyriausybei raštą, reikalaudami paleisti iš kalėjimo žinomą disidentą Šharanskį. „Mes reikalaujame tuoj paleisti Šharanskį ir leisti jam išvykti į Izraelį", sakoma tame rašte.

GRĄŽINS KARŪNĄ

1945 metais, kai Sovietų kariuomenė jau buvo prie Budapesto vartų, Vengrijos kareiviai atidavė brangiausią savo krašto relikviją, šv. Stepono karūną amerikiečių apsaugai. Nuo to laiko ši 977 metų senumo karūna tebelaikoma Fort Knox tvirtovėje. Santykiams su Kadaro vyriausybe pagerėjus, JAV vyriausybė yra nutarusi karūną gražinti. Dėl to yra labai nepatenkinti Amerikoje gyveną vengrai, ypač tie, kurie čia apsigyveno po 1956 m. sukilimo.

Šv. Stepono karūna simbolizuoja Vengrijos valstybės pradžią. Popiežius Silvestras II 1001 metais davė ją karaliui Steponui už jo nuopelnus įvedant krikščionybę.

KĄ PASAKĖ M. POPOVSKIS

Prieš savaitę iš Sovietų S-gos išleistas rašytojas Mark Popovskis papasakojo, kaip KGB pavyko „pasigauti" Maskvoje „Los Angeles Times" korespondentą R. Toth, kuris pagaliau buvo išsiųstas iš Sovietų S-gos.

Praėjusį pavasarį Toth buvo supažindintas su mokslininku V. Petuchovu, kuris žadėjo suteikti žinių apie sovietų tyrimus parapsichologijos srityje. (Parapsichologija — mokslas apie okultines apraiškas ir antgamtinius žmogaus sugebėjimus, pvz. telepatiją — Sovietų S-goje draudžiama). Įteikiant žadėtus dokumentus, R. Toth buvo suimtas, nes Petuchovas pasirodė buvęs KGB agentas. Jis buvo suimtas kartu su Toth, bet greitai vėl paleistas. Už savo atliktą darbą vėliau jis buvo pripažintas „pasižymėjusiu medicinos darbuotoju" ir gavo piniginį atlyginimą. O žuurnalistas R. Toth už Petuchovo „paslaugą" po ilgų tardymų turėjo apleisti Sovietų Sąjungą.

Neužbaigtas stebuklas

Egipto prezidento kelionę į Izraelį galima laikyti dvidešimtojo amžiaus stebuklu. Dar prieš porą savaičių niekas net pagalvoti nebūtų išdrįsęs, kad prezidentas Sadatas su raudonu kilimu bus priimtas savo amžinųjų priešų krašte, kad žydų garbės sargyba gros Egipto himną, kad Egipto prezidentas pasakys valandą užtrukusią kalbą Knessete (Izraelio parlamente), kurioje pirmą kartą viešai pripažins Izraeliui teisę egzistuoti ir kad abiejų valstybių vadai, susėdę už bendro stalo, viešai paskelbs, jog daugiau jos tarp savęs nebekariaus. Tačiau tas stebuklas liko neužbaigtas — jokia sutartis kol kas nepasirašyta, joks oficialus komunikatas (išskyrus Izraelio min. pirm. Begino pareiškimą spaudai) nepaskelbtas. Visos problemos paliktos išspręsti kada nors įvyksiančioje Žnevos konferencijoje.

Realios politikos šalininkai gali klausti, kam toji kelionė buvo reikalinga? Visa, kas ten buvo padaryta ar pasakyta, buvo galima pasakyti ir padaryti Kaire arba Jeruzalėje. Tiesa, paskelbtas žodinis pareiškimas, kad Egipto — Izraelio valstybės daugiau nebekariaus. Bet ar šis vizitas neiššauks arabų tarpusavio karo, kuris lygiai taip pat gali sudaryti pasaulinio gaisro židinį, kaip ir žydų-arabų karas? Pagaliau tik ateitis parodys, ar prezidentas Sadatas, pastatęs lieptą tarp Kairo ir Jeruzalės, pats nuo jo nenupuls.

O vis dėlto šitoji kelionė yra nepaprastai svarbi. Ji sulaužė moralinius ir psichologinius barjerus tarp dviejų beveik nesutaikinamų kraštų. Žydų-arabų klausimas po šios kelionės atsidūrė naujoje plotmėje, jis buvo išjudintas iš mirties taško. Tolimesnis to klausimo sprendimas priklausys ne vien tiktai nuo Egipto ir Izraelio, bet taip pat ir nuo jų didžiųjų patarėjų ir globėjų — JAV ir Sovietų Sąjungos.

Atrodo, kad JAV iniciatyva šį susitikimą ruošiant tik iš dalies pasisekė. Vienašališka Egipto-Izraelio sutartis nebuvo pasirašyta, nors už Sadato parašą Beginas sutiko atsisakyti Sinajaus dykumos, o Izraelio teisingumo ministras dar paskutinę minutę pasiūlė atidėti prezidento išvykimą ir paruošti sutarties tekstą...

Nepasisekė įtikinti ir Egipto arabiškųjų kaimynų, kad remtų Egipto žygį. Kai kurie iš jų, dar Sadato kalbos neišgirdę, jau pasmerkė jį, apšaukė išdaviku, nutraukė diplomatinius santykius ir net pareiškė remsią sąmokslą prezidentui nužudyti. Iš dalies tai yra suprantama, nes iš naftos susikrovę milžiniškus turtus, Egipto kaimynai visuose žydų-arabų karuose turėjo mažiausius žmonių nuostolius. Dosniai atidarę savo pinigų maišus, jie ir toliau norėtų kariauti „iki paskutinio egiptiečio".

Nesileidžiant į ilgesnius išvedžiojimus ir pranašystes, vis dėlto galima drįsti spėlioti, kad pradėtasis stebuklas bus užbaigtas — Viduriniųjų Rytų klausimas bus išspręstas taikiu ir visiems priimtinu būdu.

KAS NAUJO BELGRADE?

Belgrado konferencija pereina į naują fazę. Visos nuodėmės ir prasižengimai (ypačiai prieš žmogaus teises) jau išsakytos. Dabar atėjo laikas pradėti žvelgti į ateitį.

Iki šiol jau yra paruošta daugiau kaip 80 įvairiausių pasiūlymų, kuriuos svarstys specialiai sudarytos komisijos. Vakariečių ir neutraliųjų kraštų pasiūlymai daugiausia liečia žmogaus teises ir Europos gyventojų tarpusavio santykius. Varšuvos pakto valstybės išėjo su dideliais bendro pobūdžio projektais, pvz., pasižadėjimas nepradėti pirmiesiems vartoti atominius ginklus, nebepriimti daugiau narių į esamas Europoje grupuotes (Nato), bendradarbiauti sporto srityje, leisti bendras enciklopedijas ir kt.

Vakariečių pasiūlymai yra daugiau techniško, lengvai įgyvendinamo pobūdžio, pvz. sumažinti vizų mokesčius, nevaržyti kelionių iš vieno krašto į kitą, palengvinti skirtingų tautų partneriams vedybas, pagerinti telefono ir kitų rūšių tarpusavio susisiekimą, pranešinėti apie kariuomenės manevrus bei perkėlimus ir kt. Gal vienas svarbiausių vakariečių pasiūlymų yra teikti pagalbą asmenims bei organizacijoms, siekiančioms ištirti, kaip vykdomi Helsinkio susitarimai. Priėmus šitokį pasiūlymą, būtų apsaugoti nuo persekiojimo Helsinkio komisijos nariai Sovietų S-goje ir Rytų Europoje. Suimtieji asmenys (jų tarpe ir lietuviai) turėtų būti paleisti į laisvę..

Septynios DIENOS

— Leningrade nubausti du piliečiai, kurie buvo pagrobę lėktuvą TU-134 ir atsivarę į Helsinkį. T. Šeldukas gavo 15 metų, o Zagirniakas — 8 metus kalėjimo.

— Iš spaudos ką tik išėjo A. Solženycino autobiografinės poemos vertimas, pavadintas „Prussian Nights" (Prūsijos naktys).

— Lapkričio 15 d. mirė Monaco princesė Charlotte, princo Rainier motina (79 metų).

— Londone buvo sąlyginai nuteistas žmogus, pas kurį rasta du laukiniai grybai, turį savo sudėtyje heroino ar hallucinogeno, vartojamo LSD tabletėse.

— Pekine atidaryta garsiojo „Mėlynojo debesies" šventykla, kuri iki šiol buvo uždaryta. Ar sugrįš į ją budistų vienuoliai — neskelbiama.

— Nuo sausio iki spalio mėnesio iš Sovietų S-gos emigravo 13.254 žydai. Praėjusiais metais per tą patį laiką emigravo 10.914.

— Austrijoje mirė paskutinis prieš Hitlerio invaziją krašto kancleris dr. Kurt von Schuschnigg (79 m.). 1938 metais buvo suimtas, bet 1945 m. jį išvadavo JAV kariuomenė Sachsenhauseno stovykloje.

— Buvusiame moterų vienuolyne Sussexe atidaryta mokykla, kurioje visi mokiniai yra persai. Mokestis — £3.400 metams.

— Pasitraukus iš Somalijos, Sovietų S-ga savo dėmesį nukreipė į Adeną, Pietiniame Jemene, kur numato įsteigti atominę bazę.

— Lapkričio 21 d. Skotijoje kai kuriose vietose iškrito iki 11 colių sniego.

— N. Zelandija šalia oficialaus himno ateityje turės savo tautinį himną — „God defend New Zealand".

— Vienintelio Spandau kalėjimo kalinio Rudolfo Hesso (83 m.) laiškai žmonai, išleisti atskiromis knygomis, turi labai didelį pasisekimą Vokietijoje.

— Ispanijos komunistų vadas S. Carrillo, lankydamasis JAV, pasimatė su viceprezidentu Mondale, užs. reik. ministru Vance ir politiniu patarėju Brzezinskiu.

— Sovietų S-goje išleistas naujas tomas „Sovietų S-gos užsienio politikos dokumentai", apimąs 1938 m.

— Sovietų spauda prezidento Sadato vizitą Izraelyje vadina kapituliacija ir amerikiečių bei sionistų sąmokslu prieš arabų laisvės judėjimą.

— Buvęs JAV gynybos ministras Melvin Laird pareiškė, kad Sovietų Sąjunga praeityje sulaužė strateginių ginklų apribojimo sutartį (SALT), bet JAV valdžia apie tai nepaskelbė visuomenei.

— Britų advokatas John Macdonald, QC, pareiškė, kad L. Brežnevo pasirašytoji amnestija liečia ir Helsinkio akto komisijos pirmininką prof. J. Orlovą, kalinamą nuo kovo mėnesio.

— Neoficialiomis žiniomis, per Indijoje siautusias audras ir potvynius žuvo apie 20.000 žmonių.

— Rumunijoje suspenduoti trys ministrai, įtariami finansiniuose sukčiavimuose.

— Amnesty International komisija, norėdama ištirti kariuomenės ir policijos elgesį su teroristais, atvyko į Šiaur. Airiją.

— Britų Bažnyčių Taryba ragina tikinčiuosius pasirašyti jos paskelbtą deklaraciją prieš National Fronto rasistinę veiklą.

— Vokietijos kancleris Schmidt, lankydamasis Auschwitze, pareiškė, kad šių dienų Vokietija nėra kalta už nacių padarytas skriaudas.

— Royal Academy Londone atidarė Leonardo da Vinci žmogaus kūno anatomijos parodą. Eksponuota 200 paveikslų, vaizduojančių anatomines žmogaus kūno dalis.

— Ispanijoje paruoštas naujas konstitucijos projektas, kuriame katolicizmas nebeskatomas valstybine religija.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 10.00 sv. pusei metų — 5 sv.; dolerio kraštuose — 20.00 dol. metams; Vokietijoj — DM 45.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 3.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Skulptoriaus tapsmas poetu

JURGIS GLIAUDA

Knygų skobnio derliuje pasirodė itin originalios struktūros rinkinys. Tai skulptoriaus Dagio Tornte išleistoji, skulptoriaus darbų nuotraukomis iliustruotoji lyrikos ir epo knyga „Dagys dejuoja ir dainuoja". Po tokiu buitiškai-kategorišku pavadinimu jautrus, daugiažanris turinys.

Knygoje trys dešimtys skulptoriaus medžio darbų nuotraukų, apie 125 įvairaus žanro, formos ir nuotaikų eilėraščių. Taipogi trumputė autoriaus-skulptoriaus autobiografija.

Tekstas parašytas rašomąja mašinėle, todėl knyga teikia mašinraštinio skripto povaizdį. Kaina nenurodyta, bet 1000 egz. laida rodo autoriaus pastangas išsakyti savo dvasinio nerimo radinius — sielvartą, nostalgiją ir epą — plačiai, mūsų mastu, auditorijai.

Dagys eiliavo nepriklausomybinėje eroje, todėl šis jo lyrikos ir epo rinkinys nėra kokia vėlyva ekstravagancija, kurstanti spėjimą, kad skulptoriui nebepakanka vienos kūrybinės stichijos ir žengia į žodžio stichiją. Anaiptol, senos eilėraščių datos, kursto kitą mintį: kodėl taip ilgai autorius nebuvo šio rinkinio paskelbęs?

Kada mes sekame medžio skulptūrų nuotraukas, matome, kad visi tie kūrybinės išraiškos elementai — nostalgija, meditacija, sulyrinta kančia — susišaukia su žodine rinkinio medžiaga. Tekstas ir nuotraukų pasaulis čia žengia vienas greta kito ir neretai sutampa, kaip kelios gaidos viename akorde, atokiau paliekant epu paženklintus kūrinius.

Dėl tos simbiozės kūrybinio proceso padariniai pasidarė daugiabriauniai, ir dargi skulptūrų konkretumas įsiveržia į eterišką nuotaikų pasaulį, o žodiniai tekstai priartina konkretumo pojūtį.

Kodėl tenka kalbėti apie žodinio Dagio meno konkretumą? Rinkinyje trys dalys: Klajonių keliais, Vienatvės vėjai ir Platus pasaulis. Visuose lyriniuose eilėraščiuose mes galime jausti atviriau ar giliau slypintį epigoniškumą. Tai nežaloja žodinės Dagio kūrybos. Viską atperka jo lyrikoje vienažindiškas atvirumas. Švelni ir graudulio sklidina stanza, guvus chorėjus ir energingas daktilis, suponuoja oriškai lengvus lyrinius išsisakymus. Staiga, trečioje rinkinio dalyje, skaitytojas sutinka teminę baladę ir iškilmingą, marmurinį hegzametrą (tokia gi naujovė šių dienų eilėdaroje). Įžengiame į plačių erdvių epo kūrinio panoramą. Švelnią ir tradicinę bukolišką autorius perpina su negailestingai žiauria modernistika...

Didžioji eilėraščių dauguma iš 1945-1950 metų. Yra ir vėlesnių, visai šviežių datų eilių. Žengdami Dagio lyrikos aikštėmis, neišsivaduojame iš patvarios lemtingo praradimo elegijos. Autorius apipina tą temą variantų pynėmis, vis palikdamas raktą į eilėraščio mįslę. Didysis autoriaus praradimas privertė autorių palikti skulptoriaus įrankius ir stvertis plunksnos...

Autorius doroja žodinę medžiagą apdairiai, pilnaverčiai, neretai atraisdamas įtakingą išraišką. Vienažindiškas sentimentalumas kartais tykoja autorių, iškildamas pvz. net Londono ir Temzės tematikoje:

Srovė lėta į jūrą slenka
Ritmingom supasi bangom;
Kur slinkti man? Kam duoti ranką?
Ar ristisi drauge su jom? (psl. 49)

Nors autorius pavadino rinkinį „Dagys dejuoja ir dainuoja", bet vos pabaigiame pirmuosius du rinkinio skyrius, tretysis, epinis, homeriškai-hegzametrinis, tvirtina: Dagys ir pasakoja...

Jeigu ties Dagio lyrika skaitytojas neabejotinai gali susikrimsti, kaip ties graudžiu laišku, ties šifruotu liudijimu, ties amžinu „Feu d'enfer" (pragaru), kitokia nuotaika sutinkame Dagio epą, ištraukas iš poemos „Išvietintieji". Sustojame čia nustebę šviežumu, kuris dovanoja vaizduotei išieškotai jaukias, plačias, neretai pragaištingo dvelksnio panoramas.

Šis Dagio epas tokia kontradikcija jo medinių skulptūrų meditacijai. Bukolika dvelkia:

Kam teko lankyti Raseinius, keliauti
plentu jo naujuoju,
Sustojęs žiūrėjo į sodą prieš keletą metų
užveistą.
Tenai eilėmis susodinta pilkavo jaunų
obelaičių
Ir kriaušių stiebeliai ir supos viršūnės
kupliai sulapoję. (psl. 121).

Arba tradicinės bukolikos kontradikcija:

Kada Magdeburgu važiavom, tik sienų
griuvėsius tematėm,
Namų sveikesnių ten nebuvo, tik plytgalių
krūvos ant gatvių
Suvirtę gulėjo ir indai po kiemus ir sodus
pasklidę
Voliojos dar, nes anų visagalė ugnis
nesudė. (psl. 137)

Lyrikos, epo ir medžio skulptūrų nuotraukų rinkinys „Dagys dejuoja ir dainuoja" gali būti priskirtas prie tų žmogiškos egzistencijos vingių ir prarajų liudijimų, kurie įrėžia savo skausmingą poveikį į skaitytojo dvasią.

KNYGA APIE M. PETRAUSKĄ

Lietuvoje išleista knyga apie muziką Miką Petrauską. Joje išspausdinti M. Petrausko straipsniai, laiškai, amžininkų atsiminimai. Sudarė ir paaiškinimus parašė muzikologė Jūratė Burokaitė.

Knygoje randama laiškų, rašytų J. Basanavičiui, P. Eugailiškiui, V. Biržiškai, J. Tumui-Vaižgantui, A. Žmuidzinui, broliui Kiprui ir kt.

Pažymėtina, kad M. Petrausko pagrindinė muzikinė veikla reiškėsi Amerikoje, kur jis buvo įsteigęs net muzikos mokyklą — konservatoriją.

Knygos gale pateiktas M. Petrausko kūrinių sąrašas: dvi operos, septyniolika operečių, daugybė įvairiausių dainų.

Taip keliauja daina

Prieš kiek laiko vienas skaitytojas prisiuntė tokį laiškelį:

„Iš Sibiro esu gavęs atviruką, kurio vienoje pusėje nuotraukėlė rankšluosčio, su išsiuvinėtu Lietuvos himnu. Kitoje pusėje labai labai smulkiai išrašyti čia pridedamo eilėraščio žodžiai. Nepamenu, ar būsiu kur nors jį skaitęs? Gal žinote tų žodžių autorių? O gal jis dar niekur nespausdintas?"

Tas minimasis eilėraštis yra „Aš verkiau parimus". Kai kurie jo žodžiai pakeisti, iškraipyti, lyginant su originalo tekstu, kurio istorija yra tokia.

Jau gana senokai tuo eilėraščiu buvo susidomėjęs nežinomas autorius „Naujienų" dienraštyje. Ten buvo išspausdintas jo straipsnelis, pavadintas „Mėgiama daina ir jos autorė". Jame rašoma:

„Lietuvoje ir išeivijoje mėgstamiausia daina, be abejo, yra „Lietuva Brangi", žodžiai poeto Maironio. Apie prieš ketvirtį šimtmečio iš okup. Lietuvos konfidencialiais būdais ir keliais buvo atnešta į tremties stovyklas ir į laisvės kraštus partizanų daina „Aš verkiau parimus". Ją niūniavo pavieniai, dainavo grupėmis ir grupelėmis, ji buvo Čiurlionio ansamblio ir kitų chorų repertuaruose.

Niekas nežinojo ir niekas neklausė, kas yra tos dainos žodžių autorius. Dauguma manė, kad tai yra nežinomo partizano ar liaudies kūrinys. Tik vėliau paaiškėjo, kad jos autorė kartu su tremtinių banga pirma savo to puikaus eilėraščio atvyko į vakarus. Ji yra Vanda Panavaitė, gyv. Hamilton, Ont., Canada.

Jos tas poezijos kūrinys turi daugiau variantų. Duodame eilėraščio ir dainos originalią versiją."

Aš verkiau parimus

Vanda Panavaitė

Aš verkiau parimus tarpvartėj darželio,
Kai paspaudęs ranką tyliai išėjai.
Ašarom sidabro verkė rūtos žalios,
Verkė ūkanose skęsdami laukai.

Kas paklaus, kodėl tau ašaros taip rieda?
Kas man ravint rūtas „Padėk Diev" sakys?
Kas akis manąsias atras lino žiede?
Kas, o kas, o kasgi? Neramu širdy...

Lengvai mėto šeivas staklės ąžuolinės,
Tiesias plonos gijos taip margai, margai...
Rankšluostin įausiu „Lietuva Tėvynė,
Tu didvyrių žemė", mes tavi vaikai.

Kada mūs žemelė bus nuo kraujo soti
Ir kada sugrįši tu su žirgeliu.
Atnešiu vandens tau moliniam ąsoty,
Duosiu nusišluostyt rankšluosčiu dailiu.

Tai va, kokiais keliais aplink pasaulį keliauja lietuviška daina, vis iš naujo sudomindama jos mėgėjus. Apie tos dainos autorę, Vandą Panavaitę-Stankienę L. Enciklopedija (XXI, psl. 472) suteikia tokių žinių: „Gimusi Tauragnų vls., Utenos aps. Mokėsi 2 metus Švenčionių mokytojų seminarijoje ir, ją uždarius, trečius metus Ukmergės mokytojų seminarijoje. Nespėjusi mokslo baigti 1944 m. paliko Lietuvą, 1949 m. atvyko iš Vokietijos į Kanadą (ten Hamiltone vadovavo liet. tautinių šokių grupei), 1956 m. persikėlė į JAV ir apsigyveno Čikagoje. Rašė eilėraščius nuo pradžios m-los. 1942/43 metų Karyje išsp. eilėraštis Kariui (Aš verkiau parimus tarpvartėj darželio), jautriai išsakęs mergaitės jausmus kariui, virto populiaria daina tiek Lietuvoje, tiek išeiviuose. Nors gimusi Utenos aps., P.-S. yra vilnietė-švenčioniškė."

Nieko nekalbama apie dainos muzikinį autorių. Galbūt kas nors žino, kas parašė eilėraščio autorės žodžiams tokią ilgesingą muziką? O gal čia pritaikyta kurios nors kitos, mums nežinomos, dainos melodija?

Krkl.

Kas akis manąsias atras lino žiede?..

Su lietuviais pasaulyje

MIRĖ DR. V. DIDŽYS

Melbourne (Australijoje) staiga mirė dr. Valteris Didžys (g. 1896 m.). Jis buvo gimęs ir užaugęs Mažojoje Lietuvoje. Tačiau būdamas susipratęs lietuvis, visą gyvenimą dirbo Lietuvos naudai. 1918 m. jis kartu su kitais pasirašė Tilžės Aktą, kuriame buvo reikalaujama Mažajai Lietuvai atsiskirti nuo Vokietijos ir prisijungti prie Lietuvos.

R. REDNERIO VIEŠBUTIS

Venezueloje, 52 km nuo Caracas yra kurortinė vietovė Tovar, kurioje dauguma gyventojų yra vokiečiai. Čia turi viešbutį ir vienas lietuvis-žemaitis R. Redneris, kilęs iš Žemaičių Naumiesčio. Jo viešbutis „Bergland" yra vienas populiariausių vasarvietėje.

Vedęs sumanią vokietaitę, R. Redneris pradėjo nuo mažos valgyklos, o dabar jau turi milijonais vertinamą nuosavybę. Lietuviai taip pat apsilanko jo restorane dėl gero ir skanaus maisto. R. Redneris mielai priima saviškius ir visada paremia lietuviškus reikalus.

R. Rednerio sesuo Vanda turi milijoninės vertės prekybą Maracay mieste.

KNYGA APIE LIETUVOS ŽYDUS

Aloyzas Baronas Chicagoje suredagavo kelių autorių knygą „Lietuva ir žydai", kurią anglų kalbon išvertė Saulius Girnius. Jos skubiu išleidimu rūpinasi inž. Antanas Rudis. Knyga atskleidžia lietuvių ir žydų santykius nepriklausomoje Lietuvoje bei vokiečių okupacijos metais.

VĖL SUSKILO

Spauda praneša, kad suskilo Lietuvių Bendruomenės Švietimo Taryba. Aštuoni nariai iš Tarybos išstojo, nepritardami jos pirmininko Br. Juodelio nuomonei ir veiklai.

KNYGA APIE ARKIV. J. MATULAITĮ

Kun. Stasys Yla parašė monografiją apie a. a. arkivyskupą Jurgį Matulaitį, mirusį prieš 50 metų. Jau senokai pradėta velionies beatifikacijos byla Vatikane dar nėra baigta. Monografija iškelia ypač velionies asmenį kaip moralinį švyturį. Ji numatoma spausdinti N. Pr. Marijos seserų vienuolijos spaustuvėj Putname, Conn.

DR. P. AVIŽONIO MONOGRAFIJA

Prof. dr. Petro Avižonio monografiją, nušviečiančią jo visuomeninę, kultūrinę ir mokslinę veiklą, parašė Chicagoje gyvenantis dr. Jonas Puzinas. Monografijos priede bus prof. dr. P. Avižonio „Lietuviška gramatika", 1898 m. išleista 100 egz. tiražu. Šis mūsų tautos veikėjas yra gimęs 1875 m. Pasvalyje, miręs 1939 m. Kaune.

RAGINA KELTIS Į L. SODYBĄ

Chicagoje leidžiamas „anglikonų" Informacijos biuletenis (Nr. 5) įsidėjo L. Venckaus paruoštą raginimą JAV lietuviams pensininkams apsigyventi Anglijos Lietuvių Sodyboje. Biuletenyje rašoma:

„Kam teko pagyventi Didž. Britanijoje, tam žinoma ir gražioji Lietuvių Sodyba. Tai ramus, aukštais medžiais apsuptas, didmiesčio taršos bei dulkių nepaliestas kampelis. Ten Anglijos lietuviai skautai kasmet stovyklauja, ir vietos lietuviai bei svetimšaliai mielai čia leidžia savo atostogas.

Lietuvių Sodyba nėra vien tik vieta atostogautojams. Ten prieglobstį randa ir lietuviai pensininkai. Šiuo metu Sodyboje nuolat gyvena 10 pensininkų — 8 vyrai, 2 moterys. Jie ten savo senatvės dieneles leidžia nerūpestingai, gražioje gamtoje ir lietuvių tarpe. Kartą mėnesyje juos aplanko-apžiūri gydytojas. Už jaukų, apšildytą, baldais ir patalyne aprūpintą butą, šviesą ir maistą — žodžiu už visą išlaikymą pensininkas ten moka tik po dvidešimt tris svarus ((£23.00) į savaitę, kas dabartiniu kursu būtų tik apie $40-$42.00. Sodybos administracija mielai sutinka priimti lietuvius pensininkus nuolatiniam arba kad ir laikinam apsigyvenimui ar ilgesniam poilsiui net iš kitų kraštų, kaip Amerikos ir Kanados. Ypatingai kviečia gyvenusius Anglijoje, turinčius teisę į britų nemokamą pensiją."

ŽYDŲ TEATRAS BIROBIDŽANE

„Soviet News" praneša, kad autonominiame žydų regione Birobidžane atidarytas naujas muzikinis žydų teatras. Ateinančiais metais ten statoma dviejų aktų opera „Annes Frank Dienoraštis". Muzika — leningradiečio R. Grinblato. Maskvoje įvyksiąs specialus konkursas atrinkti artistams, kurių skaičius būsiąs apie 100. Naujojo teatro direktorius esąs muzikas J. Šerlingas.

Vincas Pietaris

Aršiojo žuvimas

(Iš istorinės apysakos „Algimantas").

Po dienos pasirodė dulkių stulpai kelyje iš šiaurės krašto, kaip ženklas einančios iš Alytaus pagalbos. Palaukus valandėlę, girioje išsivertė dūmai viršum medžių ir vienoje ir kitoje vietoje, o ant pilies kuoro pakilo vėliava.

Gali būti, kad gudai pamatė pakilusią vėliją, bet nekreipti į tai ypatingo dėmesio, o kad girioje dūmų nepastebėjo, tai ir nenuostabu. Viena, jiems tų dūmų ir nematyti buvo, o antra — giriose ir piemens dažnai laužus degino.

Dūmai girioje pasirodė ir išnyko, o pilyje vėliava iškilo dar ir ant kito kuoro. Tuo pačiu metu prasivėrė pilies vartai, ir iš jų pasirodė rimti Algimanto vyrų pulkai. Juos puolė su aitra Aršiojo kareiviai, neleisdami lemtai nė iš pilies išjoti. Tada prasivėrė antri vartai, ir iš jų išpuolę kareiviai kniubo į detuviškius iš užpakalio. Dėl to kareiviai rado progą išsimušti ir pro pirmuosius pilies vartus, ir kas minutę dabar iršo kova. Dainaviškiai ypačiai smelkėsi stoti tarp pilies vartų ir Gardino kareivių, tikėdamies juos sumušti, likučius neįleisti į pilį, kad paskui pilis, likusi tiktai su vienais sargais, negalėtų gintis ir turėtų pasiduoti. O Algimanto vyrai tyčiomis leido taip stoti detuviškiams, kad apsupę, sumuštų juos galutinai, neišleisdami nė vieno.

Klykavo jau gudai, atstūmę lietuvius nuo šiaurės pilies kuoro, kada užpakalyje sudundėjo žemė. Jų dalis turėjo pakreipti žirgus ir į tą šalį nes nuo ten lėkė Alytaus pulkai, dalis turėjo kreiptis ir pilies link, nes ir iš jos pro vartus dabar skrijo nauji kareivių pulkai. Sugaudė ilgi' lietuvių vamzdžiai, ir vyrai gulė ant apsuptų priešų. Vaitojimai, riksmai, kardų skambėjimai, žirgų žvingavimai susitelkė dabar į kokį baugų gausmą, pro kurį prasimušė tiktai keliose vietose gudų balsai: „Bėkite, kas galite!"

Bet buvo per vėlu. Tas aitrus smelkimasis į pilį dabar pasirodė gudams labai neišmintingas, nes davė algimantiškiams apsupti juos iš visur. Prispausti gudai prie galutinos, ėmė gintis su neikėta aitra ir daug sužeidė, bet niekas negelbėjo. Kas iš jų žuvo, o kas liko, tas klojo ginklus.

Tarp paimtų gudų Virpša su nusistebėjimu pastebėjo Sėmiką.

— Vai kad tave ir perkūnas trenktų! Kokių tu čia velnių? — sukeikė senis.

— Širdele, privertė mane eiti. Privertė! Ar tai aš būčiau pats ėjęs? — skubino teisintis gudas.

— Na, dabar nevengsi verguvės ir tu.

— Širdele! Išmaldauki man laisvę iš Algimanto, tai aš jam suteiksiu žinią apie Trobių. Trobius Aršiojo naguose.

Nelaukdamas daugiau nieko, Virpša nuėjo pas Algimantą su šita pavojinga žinia.

— Gerai, pasakoki viską, — kalbėjo Algimantas Sėmikui. — Jeigu tavo žinios kam vertos, būsi laisvas.

— Paklausyki, kunigaikšti, o pats pamatysi, — atvertė gudas. — Ties Laigabale yra aukštas kalnas. Ant to kalno stovi Aršiusis su mažu vyrų pulkeliu ir laiko pas save klasta paimtą Trobių su vyrais, kurie jį lydėjo.

— Kaipgi jis galėjo paimti Trobių? Trobius ak seniai turi būti Detuvoje?

— Paėmė labai prastai. Visą laiką Aršusis stovėjo pakelyje ties Laigabale su mažu vyrų pulkeliu ir pasislėpęs lūkurnėjo, žiūrėdamas, ar nepasiseks jam ką nors paimti iš detuviškių. Na, stovi jisai ant kalno ir žiūri į vakarus, kur kelias eina. Ties keliu irgi ant kalvelės Aršiojo vyras duoda jam gandus.

— Kodėl jis su menku pulku tenai stovėjo? — paklausė Virpša.

— Su dideliu sunku išsislapstyti.

—Mm! — numykė tiktai senis.

— Taigi matai. Ėjo pro šalį Skirmuntas. Apie jo paėmimą ir manyti buvo sunku. Pasirodė paskui Trobius, ir to vyrų daugiau nei mūsų.

— Tur būt, ir tu tenai buvai, — pastebėjo Virpša.

Ugi kaip! mane neseniai atsiuntė pas Gardiną.

— Pasakoki, kaip paėmė Trobių — tarė Algimantas, ir suraukta kakta rodė nekantrumą sužinoti pasakojimo galą.

— Nedrįsdamas užpulti stačiai, Aršusis ėmė sekti su savo vyrais paskui Trobių ir sekė iki vakarui. Kada tas apsistojo nakvynės, Aršusis nusiuntė pas Trobių savo vyrą, neva pakeleivingą pakviesti pasikalbėti, o jeigu jis norės, tai kad nors jam leistų ateiti pas save. Ir kada jam Trobius leido ateiti, Aršusis, pasivadinęs porą savo vyrų, nujojo, neva netyčiomis sužinojęs, kad tai Trobius keliauja. Daug jis čia primelavo, prašydamas senį, kad tas vestų judu į santaiką. Senis pagaliau pradėjo tikėti Aršiojo žodžiais. Pakvietė drauge ir vakarieniauti. Vaišino jisai Aršųjį, paskui ėmė Aršusis jį vaišinti. Na, ir pavaišino. Miduje uždavė jisai visiems Trobiaus vyrams nuodų, tokių, nuo kurių visi kaip sėdėjo, taip ir sumigo. To tiktai ir laukė Aršusis. Surišęs Trobių ir jo vyrus, jisai sukrovė juos ant žirgų ir nugabeno ant kalno ties Laigabale. Su Romanu Aršusis susitarė vienu sykiu užpulti: Romanas Detuvą, o Aršusis Gardiną. Aršusis laukė, kad tu duosi Detuvai pagalbą, jeigu Romanas pasirodys anksčiau. Na, taip ir išėjo. Tu siuntei pagalbą, sumažinai savo kariuomenę Gardine. O kai sumažinai, tai Aršusis ir davė gandą saviškiams eiti ant Gardino.

Jeigu būtume paėmę Gardiną, tai gali būti, kad Trobius ir būtų atgavęs laisvę, — kalbėjo toliau Sėmikas, — bet dabar Aršusis jį kankins, kol Trobius parašys laišką dukteriai, kad ta iškeliautų su nedideliu pulku iš Gardino ir kad tokiu būdu galėtų ją lengvai pavergti Aršusis.

— Na, apie tai, kad jums nepasisekė, Aršusis gal ir negreitai sužinos, — pasakė Virpša.

— Širdele! nutraukė jį Sėmikas. — Aš manau, kad Aršusis arba jau žino arba greitai žinos. Ne tiktai vieni jūs mokate laužus uždegti.

Virpša norėjo dar daugiau klausinėti, bet Algimantas nutraukė visas šnekas.

— Sėmiką paleisti, kada sugrįšiu, nes jam tai prižadėta. Kitus visus į kalėjimą! Kas netilps, tai surištą lauke palikti pilyje ir pristatyti sargus. Jeigu tiktai pasirodys mažiausias neklusnumas arba mažiausias iš jų pavojus, tai išvarstyti peiliais be jokio gailesčio, — tarė Algimantas rūsčiai į savo vyrus ir nuėjo šalin.

Neilgai trukus iš pilies išjojo lemtas vyrų pulkelis, tarp kurių galėjai pažinti Algimantą ir Nemūrą su Abru iš stuomenų. Gudų kariuomenės likučius nusivijo pulko vyrai, ir tiktai prašvitus sugrįžo jie į pilį. Paskui juos už geros valandos sugrįžo ir Algimantas su savo pulku. Tokio Algimanto dar niekados nebuvo matęs Virpša.

— Išvesti visus pavergtuosius į kiemą! — paliepė jisai.

(Bus daugiau)

KASDIENIŠKOS SMULKMENOS

VAŽIUOTI — NEVAŽIUOTI

Ryšių su Lietuva palaikymo klausimas jau yra tiek daug diskutuotas ir aiškintas, tiek daug pasisakyta už ir prieš, kad čia ir pts Salimonas nieko naujo nebegalėtų pridėti. Šiandien galima konstatuoti tik tai, kad tas klausimas yra perėjęs iš viešųjų diskusijų į privataus apsisprendimo lauką. Atseit, kiekvienas turi savus privatiškus argumentus už ryšių palaikymą ar nepalaikymą, už Lietuvos lankymą ar nelankymą. Tų argumentų skalė nepaprastai plati — nuo „širdį draskančio" tėvynės ilgesio, iki noro pakratyti dolerių maišą ir pasirodyti giminėms bei draugams — žiūrėkite, koks aš turtingas...

Dažnai pasigirsta balsų, kad Vilniuje veikiančioji „Tėviškės" draugija per savo leidžiamą „Gimtąjį Kraštą" agituoja išeivius važiuoti į Lietuvą, kad ten galėtų jų sunkiai uždirbtus dolerius ar svarus išvilioti. Tiesa, kad visos tos kelionės yra taip sutvarkytos, kad kiek galima daugiau svetimos valiutos patektų į Sovietų S-gos iždą. Tačiau dažnai pavartant „Gimtąjį Kraštą", neteko užtikti kokių nors specialių kvietimų — tautiečiai, atvažiuokite į tėvynę, apsilankykite Lietuvoje! Gal priešingai. Yra žinomi atsitikimai, kai prašoma palaukti, kelionę atidėti, nes Vilnius nebegali visų norinčių atvykti sutalpinti, o vykti į gimtuosius namus ar išsisklaidyti po visą Lietuvą tik išrinktieji tegauna teisę.

Taigi va, ir prieiname prie Vilniaus, prie senosios Lietuvos sostinės, Gedimino pilies, Aušros vartų ir romantiškųjų senamiesčio gatvelių lankymo. Tai čia didžioji dauguma ir privalo nori-nenori praleisti savo „atostogas tėvynėje". Tą atostogų procedūrą — giminių su juoda duona, dešrom ir skilandžiais apsilankymus, nubrauktas džiaugsmo ašaras, beveik ritualinį dovanų (ypačiai kramtomos gumos ir „džinsų") pasidalijimą ir išgertus degtinės butelius visi žino. Apie tai nebeverta kalbėti ir aiškintis. Gal dar tik būtų galima pridėti, kaip vienas kitas džiaugiasi „nematomai" prasmukęs pro sargybų akis ir aplankęs tą ar aną jam labai brangią ir mielą vietovę.

Bet pagrindinis klausimas vistiek lieka neatsakytas: kodėl tiktai į Vilnių? Juk vilniečių gal mažiausia yra išeivijoje. Kodėl neleidžiama savųjų giminių aplankyti aukštaičiams, žmaičiams, suvalkiečiams? Sustoti prie šito klausimo, tarsi prie kokios raudų sienos, turbūt tikrai neverta. Jeigu nesi pakankamai „košer" ir neturi atitinkamų įstaigų leidimo, tai sėdėk Vilniuje ir nečiaudėk. O tie leidimai dažniausia iš aukščiau ateina, todėl ir vilniškės lietuviškos valdžios gal nereikėtų per daug kaltinti.

Čia jau galima sustoti ir prie tiesioginio klausimo: ar verta keliauti į Lietuvą ir grįžti tos Lietuvos beveik nepamačius. Atsakymas, kaip jau pradžioje minėta, bus individualus. Kieno tėvas ar motina dar tebegyvena, kieno brolis ar sesuo išvengė Sibiro ar laimingai iš jo sugrįžo, ką traukia mokslo įstaigos ar Vilniaus meno paminklai, tas ne tik nesigailės kelionės į lietuviškąją Meką, bet dar ją ir pakartos. Bet kas trokšta peržengti gimtųjų namų slenkstį, aplankyti tėvų kapus, parymoti prie Baltijos jūros, tas gali grįžti iš Vilniaus dvasinio alkio nepasotinęs, per dešimtmečius susidariusios sielos tuštumos neužpildęs. Ir sugrįžęs pats savęs turės paklausti: ar vertėjo važiuoti?

Tačiau yra viena keliautojų grupė, kuriai neturėtų kilti dėl kelionės į Lietuvą (nors tik ir į Vilnių) daug abejonių. Tai jaunimas. Čia neturima galvoje lituanistinių kursų, dėl kurių vis dar pasiginčijama, bet paprastas, paprastutis tėvų gimtojo krašto ir savo tikrosios tėvynės aplankymas.

Londonas yra toji vieta, kurioje tarsi skrendančios gervės nutupia pailsėti į Lietuvą keliaujantieji ar iš jos grįžtantieji užjūrių tautiečiai. Gana daug jų galima sutikti Lietuvių Namuose ir išsikalbėti. Nėra abejonės, kad entuziastiškiausia Lietuvos (Vilniaus) lankytojų grupė yra jaunimas.

— Tai jau grįžtate atgal į savo kraštą? — pasiteiravau dviejų puikiausiai lietuviškai kalbančių Australijos lietuvaičių, gimusių Anglijoje, bet užaugusių Australijoje.

— Ne, mes iš savo krašto tik dabar atvažiuojame, — atsakė abi vienbalsiai. — Mūsų tėvynė yra Lietuva. Mes ją pirmą kartą pamatėme ir iš visos širdies pamilome.

— Bet jūs tik Vilnių pamatėte, neturėjote progos su visa Lietuva susipažinti.

— Taip, labai gaila. Bet pradžiai gal pakako ir to. Per penkias dienas vos spėjom su Vilnium susipažinti. Ak, bet koks jis gražus ir mielas. Tiek daug žmonių lietuviškai šneka...

Jaunuolės viena už kitą pasakojo, kaip jos lietuviškuose pobūviuose deklamuodavo eilėraščius apie Gedimino pilį ar Aušros vartus, bandydamos juos įsivaizduoti, pamatyti dvasinėmis akimis. O štai, stovime prieš Aušros vartus, kopiame į Gedimino pilį, vaikščiojame siauromis Vilniaus gatvelėmis... ir beveik netikime. Juk čia Lietuva, čia Vilnius, apie kurį tiek daug tėvai kalbėjo. Čia kraštas, kuriame jie gimė ir užaugo. O jeigu dar taip paplauktume Nemunu, aplankytume prie jūros Birutės tėviškę, senas žemaitiškas kapinaites. Jeigu... O tas lietuviškas jaunimas, tie pusbroliai ir puseserės, moksleiviai ir artojai... jie visi kalba lietuviškai ir nepaprastai myli savo gimtąją žemę. Mes tikime, kad laikai pasikeis, galėsime grįžti dar kartą į Lietuvą ir visą kraštą kojomis išvaikščioti...

Panašių žodžių teko girdėti ne tik iš tų dviejų lietuvaičių, bet iš daugelio grįžtančių jaunuolių. Jie visi grįžo pamatę ir įtikėję... Gal kai kas pasakys, kad tiems jaunuoliams gresė indoktrinacijos pavojus, kad jie suplakė laisvės sąvokas su ekonominės pažangos egzaltacija, kad jie, besidžiaugdami savo tėvų žeme, nejučiom priėmė ir tai žemei primestą svetimą valią. Šių eilučių autoriui toks įspūdis nesusidarė. Priešingai. Pamatę Lietuvą, jie ją pamilo, o pamilę trokšta, kad jų kraujo broliai per amžius būtų savojo krašto šeimininkai. Daugelio teigimu, mūsų jaunimas Lietuvoje ne tik neužsikrečia marksizmo ar kitokių izmų idėjomis, bet ir tie, kurie „liberališkose" vakariečių mokslo įstaigose yra tomis idėjomis apkrėsti, tėvynėje nuo jų pasigydo.

Nenoriu būti klaidingas pranašas, bet drįstu galvoti, kad tikriausias kelias išeivijos lietuviškajam jaunimui Lietuvą pažinti ir pamilti, yra ją aplakyti. Tad reikia laukti ir tikėtis, kad tos lankymo sąlygos pagerės ir susilygins su visame pasaulyje keliaujančiam jaunimui taikomomis lengvatomis.

B. Šarūnas

Pirmasis moterų suvažiavimas

Ištraukos iš Marijos Lušienės paskaitos, skaitytos 1977 m. spalio 23 d. New Yorke, minint 70 metų sukaktį nuo pirmojo lietuvių moterų suvažiavimo Kaune, 1907 m. rugsėjo 23-24 d. d.

***

Nuo pat gilios senovės lietuvė moteris Lietuvoje buvo aukštai vertinama, gerbiama ir mylima. Ištekėjusi buvo ne tik motina, savo vaikų auklėtoja, šeimos židinio širdis, bet kartu ir savo vyro geriausia draugė, patarėja ir talkininkė, kaip kunigaikščių, didikų, taip ir valstiečių šeimose. Sovo moterišku jautrumu tapo lietuviškų papročių kūrėja, tradicijų puoselėtoja ir jų skleidėja. Tokia ji yra istorikų nusakoma, dailininkų piešiama, poetų apdainuojama. Po 1795 metų padalinimo, atėjo Lietuvai sunkūs laikai. Caristinė Rusija primetė Lietuvai savo įstatymus, o moterims beteisiškumą. Ištekėjusi moteris neturėjo teisės be vyro leidimo gauti paso, valdyti turto, o našle tapusi, globoti ir auklėti vaikų. Dukterys galėjo gauti tėvo palikimo dalį, bet daug mažesnę negu sūnūs. Apie lygų darbo atlyginimą nebuvo kalbos. Mergaitėms skirtose gimnazijose mokslas buvo žemesnis, tad kelias į universitetus buvo labai apsunkintas. Jos galėjo toliau lavintis tik pedagoginiuose institutuose ir tapti žemesnės paskirties mokytojomis...

Kai caro valdžia uždraudė spaudą, uždarė visas vysk. M. Valančiaus įsteigtas parapijines lietuviškas mokyklas, kilo pasipiktinimas liaudyje ir tautinė lietuvių sąmonė pradėjo atbusti. Prasidėjo tyli, bet vis stiprėjanti kova prieš rusų valdžią. Tą kovą palaikyti, ją remti ir ją įkvėpti, visa savo prigimtimi atėjo ir lietuvė moteris. Ji ėmėsi pagrindinio darbo, priaugančios kartos mokymo bei švietimo, panaudodama tautosaką. Vakarais prie ratelio mokė vaikus skaityti ir lietuviškai melstis...

Rusų primesti lietuvę moterį skriaudžiantieji įstatymai nebuvo lietuvių visuomenės priimti. Aukštajam mokslui eiti mergaitėms buvo įkurtų fondų, kuriuos rėmė ne tik moterys, bet vyrai ir kunigai. Išsimokslinusių moterų skaičius augo, o tautinis susipratimas didėjo, ypač **Aušros** laikraščiui pasirodžius...

Atgavus spaudą, palengvėjus rusų priespaudai, pradėjo kurtis visuomeniniai, kultūriniai ir politiniai židiniai. Pagyvėjo ryšys vienų su kitais, vyko slapti, o kur galima buvo, ir vieši susirinkimai. Rengta vaidinimai daržinėse, rikiuotasi pasipriešinimui rusų priespaudai. Moterys taip pat organizavosi. Pirmasis suvažiavimas-gegužinė įvyko 1905 metais Šiauliuose, kuriame buvo skaityti keli pranešimai aktualiais klausimais...

Visos lietuvių politinės grupės ir visos srovės pripažino moterims lygias teises. 1905 metų Vilniaus seime lietuvės moterys dalyvavo lygiomis teisėmis su vyrais. Atstovėmis buvo G. Petkevičaitė, O. Sapkauskaitė, K. Janeliūnaitė, O. Brazauskaitė, S. Kymantaitė.

Tačiau svarbiausias, reikšmingiausias ir daugiausiai moterų organizaciniam gyvenimui įtakos turėjęs, buvo 1907 metais rugsėjo 23 ir 24 dienomis įvykęs suvažiavimas Kaune. To suvažiavimo mintį iškėlė ir prie jo suruošimo prisidėjo prel. Januševičius... Kviesta visų ideologijų moterys, kaip inteligentės, taip ir paprastos miestietės ir kaimo moterys. Suvažiavimui vieta gauta gera — miesto teatras.

Į suvažiavimą atsilankė ir sveikino esčių ir latvių moterų atstovės, laikraščių redaktoriai bei lietuviškų organizacijų vadovaujantieji asmenys... Dalyvavo apie 200 moterų...

Įsigilinus į suvažiavimo programą ir jame skaitytų referatų turinį, nežiūrint ideologinių skirtingumų, pajėgta iškelti pačius svarbiausius ir moterims opiausius klausimus. Akcentuota lygių teisių klausimas visose gyvenimo srityse. Pabrėžta moterų susiorganizavimas, moterims laikraščio leidimas, kuris savo kryptimi ir turiniu tiktų visoms moterims. Sustota ties visuomeniniais ir kultūriniais klausimais. Svarstyta priaugančios kartos tautinio auklėjimo klausimai. Gvildentas moters garbės klausimo gynimas, susirūpinta ir giliau svarstyta sodžiaus mergaičių padėtis ir jų skriaudos. Joms padėti ir jų sunkią dalią palengvinti, nutarta rūpintis jų švietimu, steigiant specialias mergaitėms ruošos mokyklas. Kelti taip pat moterų švietimo reikalai, mokytojų paruošimas, seminarijėlių steigimas, įvairių sričių amatų mokyklų tinklo plėtimas ir kiti...

Suvažiavimas išrinko komitetą iš 16-kos asmenų, kuris turėtų įvykdyti suvažiavimo nutarimus... Gabrielė Petkevičiūtė darė pastangų naujos sąjungos jau paskelbtus įstatus įregistruoti, rusų administracija tačiau nesutiko ir tuo užkirto kelią legaliai veiklai...

Suvažiavimo organizatorės ir rėmėjos iš Kauno daugumoje buvo katalikiškų pažiūrų. Matydamos daug ideologinių skirtumų bei nesklandumų bendroje veikloje, dar tais pačiais, 1907 mtais, nutarė įkurti Lietuvos Katalikių Moterų Draugiją. Įstatus valdžios įstaigoje užregistravus, katalikės moterys sušaukė savo suvažiavimą 1908 metais...

Abu suvažiavimai, nežiūrint išryškėjusių skirtumų, turėjo labai daug bendro tarpsavyje. Abiejų siekimai... buvo tie patys, kuriuos kėlė, kuriais sielojosi, kuriuos stengėsi paversti realybe lietuvė moteris per tuos laiminguosius du dešimtmečius nepriklausomos Lietuvos laikais. (E)

Sovietiné moteris

Sovietų S-gos konstitucija garantuoja moterims visišką lygybę su vyrais. Toji lygybė ypatingai yra akcentuojama darbe. Turbūt niekur pasaulyje nėra tokios darbščios moterys, kaip Sovietų Sąjungoje. Jos sudaro daugiau kaip 51% krašto darbo jėgos. Svarbiausia, kad jos dirba ir tokius darbus, kurie kituose kraštuose skiriami tik vyrams (statybos, kelių tiesimas, gyvulių priežiūra). Moterims nustojus dirbti, Sovietų ūkis iš karto subyrėtų.

Sovietų pramonėje moterys sudaro 48%, švietimo srityje (mokyklos) — 72%, o sveikatos net 75%. Tačiau krašto ūkis taip sutvarkytas, kad moterys vistiek yra mažiau atlyginamos negu vyrai. Mokytojai ir gydytojai yra blogiausiai apmokamos profesijos. Jie uždirba mažiau kaip šoferiai ar ūkių mechanizatoriai.

Nėra pasiekusios visuotinės lygybės moterys socialinėje ir politinėje srityse. Šeimos galva, kaip ir Vakaruose, tebesiskaito vyras. Jis ten mažiau padeda namų apyvokoje ar vaikų priežiūroje negu, sakysim, Amerikoje ar Vak. Europoje. Politiniais laiptais moterys taip pat labai retai teiškopia į viršūnes. Pvz. Politbiure nėra nei vienos moters. Nors esama sričių, kur jos pralenkia vakarietes (Sov. S-goje yra pirmoji moteris kosmonautė). Tuo tarpu sunku būtų įsivaizduoti Sovietų S-gos gen. partijos sekretoriaus vietą užimančią moterį. Net ir komunistų partijoje moterys tesudaro 24%, nors jų krašte yra kiek daugiau negu vyrų.

Neatsižvelgiant į stiprią propagandą ir socialinę santvarką, Sovietų moterys iš prigimties pasiliko moteriškos. Jos džiaugiasi turėdamos lygias teises su vyrais, bet neturi pakankamai ambicijos tomis teisėmis pasinaudoti. Pagaliau joms ir žymiai sunkiau kopti, sakysim, politiniais laiptais, nes iš apačios traukia žemyn vaikai ir virtuvė...

Nors Sovietų S-goje labai daug dėmesio kreipiama į vaikų bei kūdikių priežiūrą, bet vistiek vaikų darželių ir priešmokyklinių vaikų auklėjimo įstaigų dar visiems neužtenka. Ne visos motinos nori palikti savo vaikus ant svetimų rankų. Daugelis jų stengiasi riboti šeimas arba pasinaudoti senelių (babušky) paslaugomis. Bet pastarosios taip pat nori geriau dirbti, negu dukters ar sūnaus vaikus prižiūrėti.

Atsižvelgiant į krašto dydį ir atskirų respublikų kultūriškąją bei socialinę skirtingą padėtį, apie visuotinę gyventojų lygybę negalima kalbėti. Esama skirtumo ir tarp kaimo ir miesto. Lygiai kaip ir Vakaruose, siekiant asmeniškų ir socialinių patogumų, nukenčia šeimos reikalai. Sovietuose pradeda įsigalėti vieno vaiko sistema. Ypačiai tatai ryšku Rusijos respublikoje, bet mažai atsilieka ir Baltijos kraštai. Valdžia įvairiomis lengvatomis stengiasi padėtį pagerinti, bet kol kas jos pastangos nėra sėkmingos.

Pasirodo, kad pagrindinė šeimų reguliavimo priemonė yra abortai. Jie yra labai populiarūs ir skaitomi nepavojingi sveikatai. Abortams virtus papročiu, Sovietų moterys nebejaučiančios jokių psichologinių kaltės kompleksų. Vakaruose taip labai paplitusios šeimoms reguliuoti skirtos piliulės Sovietuose esančios nepriimtinos.

(Pagal E. Bower straipsnį, „The Times")

AR SKAITOTE VIENINTELĮ LAISVOJE EUROPOJE LIETUVIŠKĄ SAVAITRAŠTĮ „EUROPOS LIETUVĮ?"

LIETUVOJE

LANKĖSI RYTŲ VOKIETIJOS VYSKUPAI

Mons. K. Razminas paskelbė Vatikano dienraščio „L' Osservatore Romano" pranešimą apie Rytų Vokietijos vyskupų apsilankymą Lietuvoje („Tėv. Žib.", Nr. 43). Vyskupo J. Matulaičio-Labuko pakviesti į Lietuvą (rugp. 18-23 d. d.) buvo atvykę Meisseno vysk. G. Schafran, Erfurto vysk. H. Aufderbeck ir Berlyno vysk.-pagalb. J. Kleinedam.

Atvykusius per Maskvą, pasitiko Lietuvos vyskupai. Vilniuje, Aušros Vartų koplyčioje buvo atlaikytos pamaldos, kuriose dalyvavo didelės minios žmonių. Po to vyskupai apsilankė Vilniaus universiteto bibliotekoje.

Kaune pirmiausia aplankyta Kunigų seminarija, kurios rektorium yra prof. kun. Butkus. Šiuo metu seminarijoje esą 66 klierikai, iš kurių 20 priimta šiais metais. Kauno katedroje vyskupai suteikė Sutvirtinimo sakramentą dviems tūkstančiams berniukų ir mergaičių. Pamaldose katedroje dalyvavo apie 8.000 žmonių.

Dar vyskupai buvo nuvykę į Panevėžį ir Ukmergę. Jų pamaldose visur dalyvavo minios žmonių. Vilniuje R. Vokietijos vyskupai susitiko su visais Lietuvos vyskupais ir vyskupijų valdytojais.

Išvykstant į Vilniaus aerodromą atsisveikinti atvyko taip pat visi Lietuvos vyskupai ir vyskupijų valdytojai. Atvyko ir Lietuvos religinių reikalų tvarkytojas K. Tumėnas. Visiems buvo nuoširdžiai padėkota už taip malonų priėmimą ir taip įspūdingą viešnagę Lietuvoje.

LIETUVIS FOTOPARODOJE

Jungt. Tautų pastate New Yorke atidaryta fotoparoda Spalio revoliucijos garbei. Joje išstatyta ir žinomo Lietuvos fotografo T. Žebrausko nuotrauka „Jaunieji muzikantai".

Ta pačia proga fotoparoda ir Lietuvos kultūros savaitė buvo suruošta Ugandoje.

O KIPŠAI VIS KERTA KORTOMIS...

Vaiduokliais nebetiki ir maži vaikai. Sako: bobučių pasakos! Tačiau aš, apsilankęs T. Tamulevičiaus kolūkyje (Varėnos raj.), įsitikinau, jog čia vaidenasi. Pirtyje. Ne kokioje senoje, šiaudiniu stogu, o naujoje tipinėje, kurią ne per seniausiai kolūkis pastatė. Tik pradeda temti, žiūrėk, ir susirenka tuzinas velnių. Kad kerta kortomis, net pirties stogas kilnojasi.

— Kaip tokią pirtį kūrensi? — klausia pats savęs kolūkio pirmininkas V. Juknelis. — Dar velnius išblaškysi.

Taip ir nekūrena pirties kolūkis dėl tų velnių. Kolūkiečiai maudosi statinėse ir geldose.

Matas Dalba (Valst. laikr.)

LIETUVOS POGRINDŽIO SPAUDA

Lietuvoje šiuo metu išeina net septyni samizdatai — pogrindžio leidiniai, būtent: Tiesos Kelias, LKB Kronika, Aušra, Dievas ir Tėvynė, Lietuvos Balsas, Laisvės Šauklys ir Varpas.

Pirmieji penki yra daugiau religinio pobūdžio arba aprašinėja religinės veiklos varžymus. Laisvės Šauklys ir Varpas labiau nagrinėja tautiškuosius klausimus. Gal labiausiai išsiskiria „Tiesos Kelias", kuris kaip ir jo to paties vardo pirmtakas (1925-1940 m.) nagrinėja kunigų profesines problemas ir supažindina su paskutiniųjų laikų filosofiniais ir teologiniais klausimais.

KALBOS KULTŪRA

Lietuvoje atskirais sąsiuviniais leidžiamas kalbos kultūros leidinys „Mūsų kalba" pradeda dešimtuosius darbo metus. Vertindamas šį kalbos puoselėtojų darbą V. Būda, be kita ko, rašo:

„Jeigu norime, kad ateities visuomenė kalbėtų gražiai ir taisyklingai, ugdyti kalbos įgūdžius reikia pradėti nuo pat pirmųjų vaiko žodžių. Todėl be galo svarbu, kad su mūsų jauniausiąja karta aplinkiniai kalbėtų tik gražiai ir taisyklingai. Tai turėdama prieš akis, „Mūsų kalbos" redaktorių kolegija vieną ateinančių metų numerį skiria darželių auklėtojų ir vaikų spektaklių kalbai."(Lit. ir menas).

Šitokiu jų darbu galima tik pasidžiaugti.

Kiti rašo

„ŽODŽIO IŠ DAINOS NEIŠMESI"

Dar viena ištrauka iš Zecharja Čėsnos straipsnio „Klaikūs praeities šešėliai ir tikrovė", spausdinamo „Tėviškės Žiburiuose".

„Apžvelgdamas visą pokario laikotarpį, praleistą Tarybų Lietuvoje, galiu, reikšdamas tik savo nuomonę, tvirtinti, kad žydams Lietuvoje visais atžvilgiais buvo geriau, negu kitose Tarybų Sąjungos srityse, kas neabejotinai liudija lietuvių toleranciją. „Atodrėkio" metu (Stalinui mirus) Vilniuje ir Kaune susikūrė žydų meno saviveiklos kolektyvai. Lietuvoje sukurto precedento pagrindu Rygoje susibūrė žydų choras, bet jis netrukus buvo išvaikytas. Žymiai vėliau žydų saviveiklininkų grupė susibūrė ir Moldavijos sostinėje Kišiniove, bet visos Maskvos, Leningrado, Kievo ir Minsko žydų jaunimo pastangos pasekti vilniečių ir kauniečių pavyzdžiu nuėjo niekais.

Lietuvos aukštųjų pareigūnų požiūrį į žydų kultūrą charakterizuoja toks epizodas. LTSR Kultūros ministerį Banaitį pasiekė skundas, kad į Vilniaus žydų meno saviveiklos repertuarą įtrauktos ir Izraelio dainos hebrajų kalba, nors oficialiai kolektyvui buvo leista propaguoti tik Rytų Europos žydų folklorą žydų-jidiš kalba.

— Jei lietuviai dainuoja apie Nemuną ir rusai apie Volgą, — pareiškė Banaitis, — kodėl gi žydams nevalia dainuoti apie Jordaną? Žodžio iš dainos neišmesi".

...Kovos už teisę grįžti į istorinę tėvynę — Izraelį įkarštyje 1971 m. rugpiūčio 1 d. (Avo mėnesio 9 dieną pagal žydų kalendorių; tą dieną buvo sugriauta Jeruzalės šventykla) apie 300 Vilniaus žydų bandė Paneriuose — masinių žydų žudynių nacių okupacijos metu vietoje surengti gedulingas pamaldas. Milicija neleido mūsų prie kapų. Protestuodami prieš tokią savivalę, mes prisisegėme geltonas šešiakampes žvaigždes (karaliaus Dovydo skydą) ir susirikiavę iššygiavome į Vilnių. Demonstracija buvo **didžiai** įspūdinga. Miesto pakrašty milicininkai puolė demonstrantus, brutaliai išvaikė mus ir keletą sudėmė. Viso pasaulio radijo stotys tą patį vakarą pranešė apie šį įvykį Vilniuje. Kitą dieną LKP CK įvyko audringas posėdis. Valstybės saugumo komiteto (KGB) viršininkai šiame posėdyje pareiškė, kad žydus nuraminti galima tik viešu teismo procesu, lygiai kaip Leningrado, Rygos ir Kišiniovo saugumiečiai padarę. LKP Centro komiteto pirmasis sekretorius Antanas Sniečkus kategoriškai atmetė šį pasiūlymą, pabrėžęs, kad Lietuvai pakanka Panerių ir Devinto Forto..."

BENDRAVIMAS SU PUNSKO LIETUVIAIS

Vokietijos L. B. Valdybos Informacijos biuletenis (Nr. 9/10) įsidėjo rašinį, pavadintą „Bendradarbiavimas su tautiečiais už geležinės uždangos". Čia pateikiame pirmąją jo dalį, kurioje daugiausia kalbama apie bendradarbiavimą su Punsko lietuviais.

„Lenkijoje gyvena daug lietuvių. Punske veikia lietuvių gimnazija, dargi didesnė už Vasario 16 gimnaziją. Galima būtų pagalvoti apie Vokietijos lietuvių jaunimo bei mūsų gimnazijos mokinių kelionę į Punsko lietuvių gimnaziją. Galvojama pakviesti Punsko gimnazijos atstovus į IV PLJ Kongresą. Iš mūsų pusės būtų nusikaltimas neišnaudoti tų sąlygų Lenkijoje, kuriomis galima užmegzti ir palaikyti glaudžius ryšius su „mažąja Lietuva". Juk Punskas kartu su tuo Suvalkų trikampiu yra maža Lietuvėlė, kurioje gyvena mūsų broliai ir sesės. Ir jeigu dabar nėra palankesnių sąlygų palaikyti ryšius su pačia tėvyne, tai bendraukime bent su tais tautiečiais, kur tokia galimybė yra.

Palaikyti platesnio masto organizuotus ryšius su Lietuva nėra kol kas sąlygų. Lieka pasitenkinti tik pavieniu lietuvių važiavimu į Vilnių kelioms dienoms. Tačiau ir tokias keliones reikia išnaudoti. Sovietų Sąjungos pasirašytas Helsinkio susitarimas suteikia mums galimybę panaudoti jį kovoje už žmogaus teises ir laisvę. Svarbiausiame jo skyriuje, vadinamajame trečiame „krepšyje" yra parašyta, kad valstybės, pasirašiusios šią sutartį, „turi tikslą palengvinti važinėjimus ir ryšius, kaip kolektyvius, taip ir asmeninius, kaip oficialius, taip ir neoficialius, tarp žmonių, įstaigų ir organizacijų".

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntinius reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PT

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pageidavimus.

Taip pat padedame sudaryti testamentus ir persiunčiame palikimus

Europos Lietuvių Kronika

AUKOS

Lietuviškajai spaudai paremti aukojo: J. Sragauskas — 5.00 sv., P. Liesis — 3.50 sv., J. Stundžia — 3.50 sv., E. Tamašauskienė — 2.50 sv., M. Janulis — 2.50 sv.

BAZARUI PAPUOŠTI

Guildfordiškis Vyt. Balčikonis, grįždamas iš Lietuvos, atsivežė gražių lietuviškų rankdarbių ir lino audinių. Paskaitęs apie reikalą tautiškais išdirbiniais papuošti bazarą, dalį savo dovanų atgabeno į Londoną. Ta pačia proga jis aplankė L. Namus ir atnaujino „E. Lietuvio" prenumeratą.

Dainavietės yra dėkingos mielam tautiečiui už jo pagalbą ir lietuviškų reikalų supratimą.

KUR GALIMA UŽSISAKYTI LIETUVIŠKUS LAIKRAŠČIUS?

Kituose kraštuose išeinančių lietuviškųjų laikraščių užsakymus priima

„Dainora", 14 Priory Rd., Kew, Surrey TW9 3DF.

MIRĖ J. KONDRATAS

Lenkų spauda praneša, kad Slough mieste, netoli Londono mirė lietuvis Jurgis Kondratas (61 m. amžiaus). Palaidotas lapkričio 18 d.

„E. LIETUVIO" PRENUMERATA

„Europos Lietuvio" prenumerata ateinantiems metams nustatyta £10.00. Dolerio kraštuose — 20.00 dol. Vokietijoje paliekama senoji kaina — DM 45.00.

Atsižvelgiant į nuolatinį kainų ir atlyginimų kilimą, tikimės, kad šis nežymus laikraščio kainos padidinimas nesudarys skaitytojams didelių sunkumų.

Ta pačia proga primenama, kad minimalinė skelbimų kaina už vieną colį pakeliama iki 3 svarų.

ARTĖJA KALĖDOS

Pagal įsigalėjusią tradiciją, Kalėdų ir N. Metų proga įvairios įmonės ir privatūs asmenys sveikina savo klientus ir draugus per spaudą. Atsižvelgiant į atviručių ir pašto kaštus, vis daugiau mūsų tautiečių pasveikina savo artimuosius per „E. Lietuvį", tuo pačiu paremdami ir savąją spaudą.

Kalėdinius sveikinimus ir skelbimus skaitytojai prašomi prisiųsti iki gruodžio 10 d..

Už normalų pasveikinimą kartu su tekstu reikia prisiųsti £5. Didesni skelbimai ar ilgesnio teksto specialūs sveikinimai kaštuos atitinkamai daugiau. Vokietijoje gyveną skaitytojai prisiunčia DM 20.

Pasinaudokite proga pasiųsti savo draugams bei pažįstamiems kalėdinius sveikinimus per „E. Lietuvį".

SĄŽINĖS KALINIŲ METŲ UŽBAIGA

Gruodžio 10-ji (šeštadienis) yra **žmogaus teisių diena.** Tą pačią dieną užbaigiami ir **sąžinės kalinių metai.**

Amnesty International ta proga gruodžio 10 d. ruošia viešą mitingą ir eiseną.

Mitingas prasidės **14.00 val. Speaker's Corner prie Marble Arch.** Iš ten bus eisena į Trafalgar Square. 16.00-17.00 val. bendras giedojimas, dalyvaujant bažnyčios ir politiniams vadovams.

Iškilmės baigiamos tylos minute uždegtų žvalkių šviesoje.

Visi, kas tik gali, kviečiami mitinge ir eisenoje dalyvauti.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

ECCLES — gruodžio 11 d., 12-15 val.
LEIGH — gruodžio 4 d., 5 val., St. Joseph's bažnyčioje.
BRADFORDE — gruodžio 4 d., 12.30 val.: adventinis susimąstymas.
HALIFAXE — gruodžio 11 d., 1 val. p. p. šv. Mišios už a. a. Ant. Papievį.
BRADFORDE — gruodžio 18 d., 12.30 val.: šv. Mišios, prisimenant mūsų ark. J. Skvirecką ir vyskupus A. Baranauską, V. Padolskį, Pr. Brazį.
NOTTINGHAME — gruodžio 4 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
LEICESTERYJE — gruodžio 4 d., 14 val., Sacred Heart, Mere Rd.
NOTTINGHAME — gruodžio 8 d., **Nek. Marijos Šventėje,** 19 val., Liet. Židinyje.
NOTTINGHAME — gruodžio 11 d., 11.15 val., Židinyje.
KETTERINGE — gruodžio 11 d., 14 val., St. Edward's.
NOTTINGHAME — gruodžio 18 d., 11.15 val., Židinyje.
DERBYJE — gruodžio 18 d., 14 val., Bridge Gate.

KORESPONDENTŲ DĖMESIUI

Dažnai pasitaiko, kad iš provincijos bandoma perduoti žinias telefonu šeštadieniais ar sekmadieniais. Tomis dienomis L. Namų raštinė neveikia, o telefoną atsako baro tarnautojai, jei baras skambinimo metu atidarytas. Pasitaiko, kad per antrines rankas gautos žinios yra ne visada tikslios, o kartais gali ir visiškai nusimesti. Redakcija už tokiu būdu gautas žinias nesiima jokios atsakomybės.

Esant būtinam reikalui, savaitgaliais galima pabndyti skambinti 07 758 6185.

LONDONAS

LATVIŲ ŠVENTĖ LONDONE

Nepriklausomybės paskelbimo 59 m. sukakčiai paminėti Londono latviai lapkričio 18 d. buvo susirinkę Kensingtono miesto valdybos naujųjų rūmų didžiojoje salėje, kur Latvijos Charge d' Affaires p. Ozolinš pasakė dienai pritaikytą kalbą. Kalbėdamas į pakviestus svečius pirmiau angliškai, o po to latviškai, jis trumpai apžvelgė Latvijos nepriklausomybės metų istoriją ir papasakojo apie dabartinę latvių tautos kovą dėl laisvės.

Meninę programos dalį atliko Londono latvių mišrus choras, padainavęs latvių kompozitorių kūrinius, buv. operos solistas Edvins Kruminš padainavo keletą dainų ir jaunas pianistas Egons Liepa pagrojo latvių kompozitorių ir F. Chopino kūrinius. Chorui pirmą kartą dirigavo jaunosios kartos dirigentės Lilija Zobens ir Ilze Kuplėna. Pertraukos metu p. Ozolinš įteikė dovanas jauniems latviams, pasižymėjusiems latvių kalbos ir istorijos studijose. Svečiai galėjo pastebėti, kad latvių jaunoje kartoje yra susidomėjimas savo tautos kultūra ir menu.

Programai pasibaigus, Latvijos Charge d' Affaires ir ponia Ozolinš pakvietė visus svečius į gretimą salę vaišių. Tarp svečių matėsi anglų, Rytų Europos emigracijos veikėjų ir keletas lietuvių, jų tarpe Lietuvos atstovas su žmona ir DBLS pirm. J. Alkis.

BIRMINGHAMAS

PADĖKA

Po dviejų savaičių ligoninėje sugrįžau į namus ir vėl gyvenu normaliai. Jaučiu, kad prie mano sveikatos pagerėjimo daug prisidėjo tautiečiai, lankydami mane ligoninėje, namuose, o taip pat laiškais. Visa tai teikė man nepaprastą dvasinį ir moralinį pakilumą ir stiprybę. Iš toliau aplankė mane kun. S. Matulis ir kun. A. Putcė, o nuolatine priežiūra ir pagalba rūpinosi Dragūnas ir E. M. Linkevičiai.

Už tai visiems širdingai dėkoju.

S. Čereškevičius

BRADFORDAS

GRAŽUS PARENGIMAS

Jau kelinti metai, kai Bradfordo lietuvių VYČIO klubas savo vyresniojo amžiaus nariams, daugelio vadinamiems pensininkams, metų gale surengia priėmimą, balių, pietus, vakarienę ar dar kitaip vadinamą parengimą. Toks gražus parengimas bradfordiškiams buvo surengtas lapkričio 19 d. VYČIO klubo salėje. Prie labai gražiai papuoštų stalų ir puikiai parengtų užkandžių susėdo apie 80 senesnio ir jaunesnio amžiaus žmonių: pensininkų ir kandidatų į pensininkus. Užkandžiavo, kalbėjosi, dalijosi įspūdžiais ir visi džiaugėsi VYČIO klubo daroma pažanga. Džiaugėsi, kad klubo valdybos neužmiršta tų, kurie prieš 20 metų šį klubą organizavo.

Susėdus prie stalų, jau gerokai užkandusius ir po stiklelį išgėrusius, pasveikino klubo valdybos pirmininkas J. Adomonis. Jis prašė ir toliau neužmiršti klubo reikalų ir pranešė, kad buvęs bradfordiškis ir dabar gyvenąs Kanadoje J. Balčiūnas paaukojo šiam pobūviui net £78, kai šių metų vasarą buvo čia aplankyti savo senų pažįstamų. Visi džiaugėsi ir buvo savo geradariui labai dėkingi.

A. Bučys, susirinkusiųjų vardu, dėkojo klubo valdybai ir šeimininkėms bei jų talkininkėms: Galbuogienei, Gruoblienei, Brazdeikienei ir Vaicekauskienei už tokį gražų parengimą ir perskaitė jo paties parengtą J. Balčiūnui padėkos laišką, kurį pasirašė dauguma susirinkusių.

Toliau girdėjosi juokas, skambėjo dainos ir vienas kitam linkėjo susirinkti į tokį gražų parengimą ir ateinančių metų gale.

J. Vaidutis

MANCHESTERIS

MIRĖ WINIFREDA KAULINIENĖ

Lapkričio 6 d., išėjusi iš savo namų į gatvę, staiga mirė W. Kaulinienė, 67 m. amžiaus. Palaidota lapkričio 11 d. Blackley kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo daug jos giminių ir pažįstamų, kurie sunešė daug vainikų ir gėlių. Vėliau jiems buvo surengta arbatėlė.

Ilsėkis, Winifreda, ramybėje.

Domą Kaulinį visi giliai užjaučiame ir kartu liūdime.

Ta pačia proga D. Kaulinis nuoširdžiai dėkoja Manchesterio lietuvių klubui už vainiką, o taip pat ir visiems kitiems, atnešusiems vainikus ir gėles bei pareikštą užuojautą jo žmonos mirties proga. (Praėjusią savatę neteisingai buvo paskelbta, kad W. Kaulinienės lavonas buvo sudegintas).

PADĖKA

L. F. R. vienetas nuoširdžiai dėkoja A. Grinienei, gyvenančiai V. Vokietijoje, už paskolinimą filmo Lietuvos Katalikai Ir Jų Bažnyčios Lietuvoje, kuris buvo parodytas Anglijos lietuvių didesnėse kolonijose.

Taip pat nuoširdžiai dėkoja už 10 svarų paramą aukotojui, kuris prašė pavardės neskelbti. Jis jau eilę kartų yra paremęs organizacinį ir kultūrinį veikimą Manchesteryje ir kitur.

Be to, pranešama, kad L. F. R. loterijos bilietai platintojams jau išsiuntinėti. Kartu prašo kuo daugiau pirkti bilietų ir tokiu būdu paremti vienetą, už ką būsime dėkingi.

L. F. R. vienetas

LIET. SODYBA

IŠKILMINGAS MINĖJIMAS

DBLS Sodybos skyrius maloniai kviečia visus tautiečius atsilankyti į D. L. K. Vytauto-Aleksandro vardadienio minėjimą, kuris įvyks Sodyboje gruodžio 10 d., šeštadienį, 7.30 val. vakarą.

Pradžioje trumpas žodis apie Vytautą Didįjį. Vėliau vyrų oktetas, vadovaujamas J. Černiaus, padainuos keletą dainų. Seks šokiai iki 1-os valandos. Gausinga loterija.

Sekmadienį, gruodžio 11 d., 11.30 val. pamaldos už žuvusius Lietuvos karius.

Atvykę nesigailėsite.

Skyriaus valdyba

RUDENS BALIUS

Gruodžio 3 d. (šeštadienį) L. Sodyboje ruošiamas

RUDENS BALIUS.

Šokiams gros Ace Dance Quartet. Įėjimas £1.00. Pradžia 8 — 1.00 val.

Šokių metu veiks klubo restoranas, kuriame už atskirą kainą bus galima pavakarieniauti.

Kviečiame visus atsilankyti.

Sodybos klubas

ITALIJA

ELTA PRESS

Informacijos biuletenis italų kalba, Nr. 8-9, 1977 m. Šiame numeryje išspausdintas L. K. B. Kronikos Nr. 25 vertimas į italų kalbą. Be to, informuojama, kad ligi šiol Vakarus jau pasiekė Kronikos 27 numeriai, o Lietuvoje cirkuliuoja dar du sekantieji. Sovietų pareigūnai deda pastangas susekti leidėjus, bet ligi šiol jiems pavyko suimti tik kelis žmones, įtariamus Kronikų platinime.

Rašoma, kad Kronikos 25-ame numeryje įdėtas padėkos laiškas Airijos katalikams, kuriame sakoma:

„Lapkričio 29 d. sužinojome iš Vatikano radijo visai nelauktą, bet labai džiugią žinią, kad Jūs — Airijos katalikai — padovanojote mums gražią dovaną: Šventosios Dievo Motinos statulą, kurią nuošėtės atvežti į Vilnių. Sovietų valdžiai pavyko tik sutrukdyti dovaną atsiųsti, bet jai nepavyko sustabdyti, kad jūsų meilė ir solidarumas pasiektų mus. Šie jūsų jausmai yra mums, Lietuvos persekiojamiems katalikams, brangiausia dovana."

ŠVEICARIJA

PASKAITA IR POBŪVIS

Lapkričio 14 d. šv. Martyno parapijos salėje Zueriche įvyko J. Stasiulienės šokių grupės pasirodymas ir dr. A. Geručio paskaita apie Lietuvą.

Dr. Gerutis savo žodį suskirstė į tris dalis: trumpa Lietuvos istorijos apžvalga iki 1795 m., Lietuvo carinės okupacijos metu ir nepriklausomybės atstatymas bei jos netekimas 1940 m., religinė apžvalga ir rezistencija prieš bolševikus.

Pirmoje savo paskaitos dalyje dr. Gerutis piešė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės susikūrimą, jos 200 metų kovas prieš kryžiuočių ordiną, krikščionybės per Lenkiją įvedimą. Konstatavo faktą, kad lietuviai nėra nei slavai, nei germanai, bet baltų gentis. Iškėlė lietuvių kalbos archaiškumą ir jos reikšmę kalbotyros mokslui. Prelegentas pabrėžė, kad prieš antrąjį pasaulinį karą mes ir šveicarai buvome tos pačios Vokietijos kaimynai.

Antroje savo paskaitos dalyje dr. A. Gerutis nušvietė caristinės Rusijos užmačias surusinti Lietuvą. Kalbėtojas teigė, kad tikroji Rusijos revoliucija įvyko 1917 m. vasario mėnesį, kai demokratinės rusų jėgos nuvertė carą. Bolševikų plačiai garsinamą spalio revoliuciją dr. A. Gerutis laiko tiktai bolševikų kariniu puču, atnešusiu rusams ir jų pavergtiesiems kruviniausios rūšies diktatūrą. Prelegentas paaiškino, jog Sov. Sąjungos su Hitleriu paktas atnešė Baltijos tautoms nepriklausomybės praradimą.

Trečioje savo paskaitos dalyje dr. A. Gerutis padarė religinę Lietuvos apžvalgą. Pabrėžė, jog Lietuva per katalikybę yra artimai susijusi su Vakarais. Analizuodamas lietuvių tautinio susipratimo momentą, prelegentas priėjo išvados, kad lietuviuose tautybė esanti tampriame sąryšyje su religija. Paminėjo 1972 m. pavergtoje Lietuvoje pasirodžiusią LKB Kroniką, kurios egzistavimą, atsižvelgiant į KGB visagalybę, jis laiko stebuklu. Nušvietė Kronikos dalykiškumą, aprašant žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje. Prisiminė senus lietuvių-šveicarų santykius Reformacijos metu.

Po kiekvienos dr. Geručio paskaitos dalies J. Stasiulienės šokių grupė pašoko po keturis šokius, iš viso 12 šokių. Prieš kiekvieną šokį J. Stasiulienė ir M. Jaeger pamainomis apibūdino būsimą šokį, nupiešdamos jo kilmę ir prasmę. Didžiausiam publikos pasitenkinimui, šokėjai labai gerai atliko programą. Buvo susirinkę apie 150 žmonių.

J. J.

Po Chicagos dangum

ANGLIJOS-BRITANIJOS CHICAGOS LIETUVIŲ KLUBO VEIKLA

Lapkričio 13 d. Lietuvos Vyčių salėje įvyko metinis A-B Chicagos lietuvių klubo susirinkimas. Jį atidarė pirm. Paliulionis, pakviesdamas susirinkusius pirmiausia pagerbti klubo mirusius narius tylos minute. Klubas paskutiniu laiku neteko dviejų narių. Susirinkimui pirmininkauti pakvietė Balį Sabastijoną, sekretoriauti Balį Brazdžionį. Praėjusio susirinkimo protokolą perskaitė S. Kaulėnienė. Priimtas be pataisų. Metinės veiklos apžvalgą padarė pirm. Paliulionis. Pasirodo, kad buvo 8 valdybos posėdžiai, du narių susirinkimai, Motinos dienos paminėjimas, kurį pravedė Lakas, du banketai ir vienas piknikas. Klubo vardas liko nepakeistas, nes nesurastas geresnis. Kasos stovis geras. Aplankyta 30 narių, kurie metų bėgyje buvo susirgę.

Kasin. J. Jokubka trumpai išdėstė piniginę apyskaitą, prašė narius užsimokėti mokesčius. Jis aplankęs daug narių ir surinkęs daugiau kaip 400 dol. mokesčių.

Revizijos komisijos pirm. Palubeckas perskaitė aktą, iš kurio paaiškėjo, kad kasoje yra 7.203.30 dol., iš kurių 4 tūkst. padėti lakštuose. Klubui priklauso 228 nariai. Kasos knyga vedama tvarkingai.

Į klubą įstojo trys nauji nariai: Jonušas, Jonušytė ir Katkus. Susirinkimas visus nuoširdžiai priėmė.

Kun. Kuzminskas prašė remti Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką, leidžiamą lietuvių ir kitomis kalbomis. Susirinkimas svarstė paramą ir nutarė 24 balsais paskirti **iš kasos 500 dol.**

Į naują valdybą išrinkti: A. Lakas, K. Rožanskas, J. Jokubka, Paliulionis, Palubeckas, Kuras, Rudokas, Rumša. Kandidatais liko Šidlauskas ir Šidlauskienė. Revizijos komisija: A. Končius, Bal. Brazdžionis, S. Kaulėnienė. Kandidatai — Aukščiūnienė ir Juodvalkis.

Buvo nutarta suteikti renrezentacijai po 50 dol. valdybos pirmininkui ir kasininkui. A. Lakas paršė naujos valdybos, kad baigtų paruošti klubo įstatus ir juos išspausdintų ateinančiais metais. Bal. Brazdžionis kvietė nepamiršti Vliko, kuriam piniginė auka labai reikalinga. St. Kaulėnienė šį pasiūlymą patvirtino, ir susirinkimas nutarė, kad Valdyba skirtų iki 100 dol.

Buvo padėkota klubui už „Lietuvos Aidų" radijo programą, kurią veda Kazė Brazdžionytė, parėmimą. Siūlyta nepamiršti ir „Europos Lietuvio", o taip pat lietuvių, esančių nelaimėje Anglijoje ir kitur. Klubas tai daro jau nuo pat įsisteigimo ir daug tūkstančių dolerių yra išdalijęs labdarai. Tikėkime, kad ateinančiais metais naujoji valdyba tą tradiciją tęs.

Baigiant susirinkimą, visi nariai sugiedojo Lietuvos Himną. Po to keletą valandų klubo nariai praleido dalindamiesi savo gyvenimo rūpesčiais ir pasivaišindami. Visi nariai jaučiasi kaip viena šeimynėlė, todėl klubo veikla tokia graži ir sėkminga.

Bal. Brazdžionis

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

GERB. REDAKTORIAU,

Visą laiką galvojau, kad esi tikras, ištikimas žemaitis. Koks nusivylimas! „E. L." Nr. 22 korespondencijoje iš Australijos pradėjai statyti kažkokius „stogastulpius". Ir nepaaiškinai, kas tai per sutvėrimas, nors ir sakai, kad „stogastulpiai tai bus bene pati seniausia lietuviškų paminklų forma". Seniausia Lietuva buvo Žemaitija (kai kas mėgins ginčyti!), bet kur rasi žemaitį, kuris būtų girdėjęs žodį „stogastulpis". Iš pridėto paveikslo, atrodo, kad tai bus smūtkelis. Tai taip jį ir vadinkime.

M. B.

Siūlomasis „smūtkelis" nei lietuviškas, nei žemaitiškas. Lietuviškasis jo pakaitalas būtų „Rūpintojėlis", bet aname paveiksle jo nesimato. Dabart. liet. kalbos žodynas tuos žodžius taip apibūdina: Rūpintojėlis — dievdirbio išdrožta iš medžio Kristaus statulėlė; stogastulpis — liaudies ornamentais papuoštas dengtas stulpas su šventųjų statulėlėmis ir kryžiais. **Red.**

Skautiškuoju keliu

SKAUTAI VERTI PARAMOS

Nors paskutiniuoju metu iš naujo susirūpinta lietuviškojo jaunimo likimu, bet vienintelė iki šiol pastoviai išsilaikiusi to jaunimo organizacija Anglijoje yra skautai. Rūpestingų ir pasišventusių vadų globojami, jie ne tik surengia nuolatines vasaros stovyklas, bet ir šiaip vienoje kitoje vietoje (pvz. Manchesteryje) per metus pasireiškia. Tad skautai pirmoje eilėje ir nusipelno visų mūsų moralinės ir medžiaginės paramos.

Jau buvo šioje vietoje skelbta, kad už mėnesio Australijoje įvyksta tradicinė viso pasaulio lietuvių skautų tautinė stovykla. Taip pat buvo skelbta, kad Anglijos skautai į tą stvoyklą siunčia dvi patyrusias skautes, kurios tolimoje kengūrų žemėje atstovaus ne tiktai Anglijos skautams, bet ir visiems lietuviams.

Tolima kelionė į Australiją yra nepigus reikalas. Nei pačios atstovės, nei skautų organizacija negali be visuomenės paramos apsieiti. Iš kitos pusės, būtų negerai, jei mūsų veiklios visuomenės ir jaunimo atstovai iš šios tradicinės tautinės stovyklos būtų vien tik dėl kelionės išlaidų išskirti.

Laiko liko nebe daug. Padarykime gerą kalėdinį darbelį, pasiųsdami mūsų skautų kelionės fondui nors ir mažą auką. Tuo būdu nors ir netiesioginiai prisidėsime prie lietuviškojo jaunimo veiklos. Prisiminkime, kad ir maža auka palengvins skautų prisiimtąją naštą. Jie už tai mums atsilygins gražia lietuviška veikla.

J. Vikis

AUKOS RAJONUI

Ryšium su atstovų siuntimu į Australijoje ruošiamąją Lietuvių Skautų Sąjungos Tautinę Stovyklą. Rajono veiklai paremti aukojo:

Kun. J. Sakevičius, MIC — £10.00, Jonas Struoginis — £20.00.

Nuoširdžiai dėkojame už paramą ir pritarimą mūsų skautiškiems žygiams.

Rajono Vadovybė

Pabiros

NETIKĘS MAISTAS

Neseniai Maitinimosi tyrimo įstaigos išleistoje brošiūroje sakoma, kad dabartinis britų maitinimosi būdas yra kenksmingas, dauguma produktų pagaminta pagal „nelaimės receptą". Trys ketvirčiai natūralaus maisto dabar yra perdirbama, pridedant įvairiausių sveikatai kenkiančių priedų. Iki 1950 m. krašte buvo parduodama apie 1.500 maisto rūšių, o dabar tas skaičius yra pakilęs iki 10.000.

Kadangi maisto gamyba yra labai didelių firmų rankose, tai eilinis gyventojas neturi balso, jis privalo pirkti ir vartoti tai, kas reklamuojama per televiziją ir parduodama didžiulėse krautuvėse.

Brošiūroje sakoma, kad balta, celiuliozės neturinti duona, kurios 70 procentų pagamina tik trys firmos, turi ryšį su vidurių vėžio ir širdies ligomis. Šiuo metu leidžiama maisto pramonėje vartoti net 250 įvairių chemikalų (emulsijos, spalvos, anti-oxidantai, dirbt. saldintojai ir kt.), kurių nei vienas neprisideda pagerinti vartotojų sveikatą.

Norint pagerinti maisto kokybę, siūloma sudaryti specialius produktų standartizacijos ir chemikalų vartojimo priežiūros komitetus. Taip pat siūloma sveikatai kenksmingus produktus apdėti dideliais mokesčiais.

ATVYKSTA HENRIKAS VIII

Vienintelis dailininko Holbeino 1530 m. pieštas Henriko VIII paveikslas dabar yra barono Thyssen-Bornemisza nuosavybė. Ryšium su Thomo Mores, kuriam Henrikas VIII nukirsdino galvą ir kuris dabar yra paskelbtas šventuoju, gimimo 500 metų sukaktimi Nacionalinėj portretų galerijoj ruošiama ano meto portretų paroda, Henriko VIII-jo portretas paskolintas trims mėnesiams. Ekspertų nuomone, šis portretas esąs vertas mažiausia 3 mil. svarų. Nuolatinė buveinė yra vila Favorita prie Lugano ežero Šveicarijoje.

LIUTERIO TESTAMENTAS VENGRIJOJ

Vengrų laikraštis „Magyar Nemzet" paskelbė, kad Martyno Liuterio 1542 m. ranka surašytas keturių puslapių testamentas yra Evangeliškosios bažnyčios muziejuje Budapešte. Visą savo turtą M. Liuteris paliko savo žmonai, buvusiai vienuolei Katerinai von Borai, kurią vedė 1525 m. Testamentą 1804 m. nupirko vengrų kolektorius Miklos Jankovič už 40 auksinių dukatų. Karo metu Hitleris ir Himmleris norėję testamentą pagrobti, bet nesuradę.

ATKASTAS KARALIŠKAS KAPAS

Verginos kaime, apie 65 km nuo Salonikų (Graikija) atkastas apie 90 metrų skersmens kapas, manoma, priklausęs Aleksandro Didžiojo tėvui, Makedonijos karaliui Pilypui. Kapas esąs pilnas aukso, dramblio kaulo išdirbinių ir kitokių didelės archeologiškos vertės brangenybių. Karaliaus kaulai, nuvalyti ir iškvėpinti, tvarkingai sudėti auksiniame inde. Šalia kapo rasti šventyklos palaikai, bet visos brangenybės iš jos išvogtos. Archeologų nuomone, kape rastųjų brangenybių užtektų pripildyti naują muziejų.